

108129

XXVII. évf.

1930. MÁRCIUS—JUNIUS

2-3. sz. (278.)

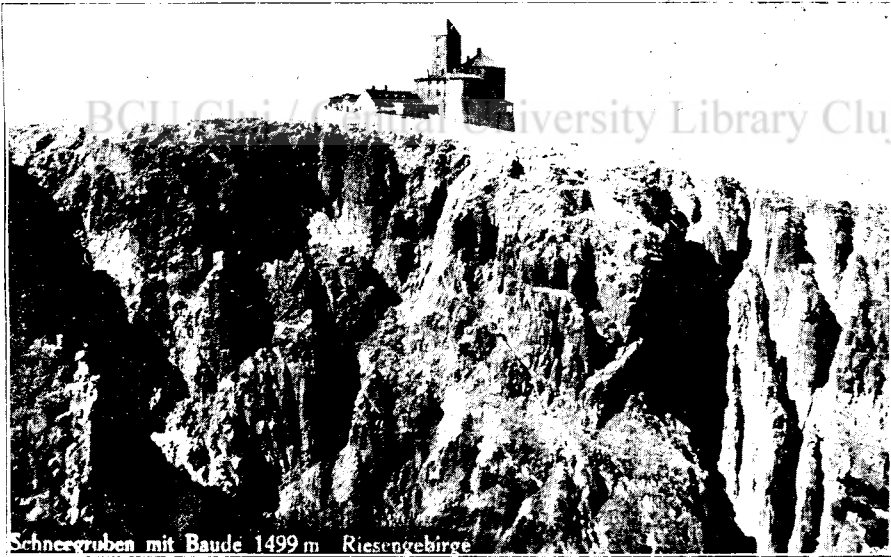
ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET ÉS MUZEUMÁNAK ÉRTESSÍTŐJE

A KÖZGYÜLÉS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

OROSZ ENDRE

Menedékház az Órláshegységben.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET

T A R T A L O M

	Lap
<i>Paál Árpád</i> : A turistaság társadalompolitikai jelentősége — —	1
<i>Dr. gróf Logothetti Orest</i> : Kirándulás a Dobrinra (4 képpel) —	5
<i>Jámbor Miklós</i> : Tursita élet az Óriás-hegységben (1 képpel a cim- lapon) — — — — — — — — — — — —	12
<i>Snjaric Franjo</i> : Néhány szó az igazi turistaságról — — — —	14
<i>Nemes Gyula</i> : Kirándulás a retyiceli vízeséshez (2 képpel) — —	18
<i>Bogyó Lajos</i> : Fényképezés a turistaság szolgálatában — — —	23
<i>Dr. gr. Logothetti Orest</i> : A Luhrlochi barlangkutatók megmentése	26
<i>Mátyás Vilmos</i> : Téli kirándulás a Gainára (Arad m.) — — —	28
<i>Losonczy János</i> : A félnapos kirándulások útmutatója (1 térképpel)	30
<i>Orosz Endre</i> : Ornithologia. A csóka figyelme — — — — —	32

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

<i>Orosz Endre</i> : A szindi kirándulás (1 képpel) — — — — —	33
<i>Orosz Endre</i> : A meziádi Czárán-emlékünnepeley (2 képpel) — —	34
<i>Gy. M.</i> : Az E. K. E. gyalogkirándulásai — — — — —	38
Apró hírek és tudósítások — — — — —	39

Az „ERDÉLY”

az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadásában jelenik meg évenként 6 számban, kéthavonként másfél ivnyi terjedelemben. Az Erdélyt az Egyesület alapító és rendes tagjai tagdíjuk fejében kapják. Előfizetési ára nem tagoknak 120 lei. Egy-egy füzet ára 20 lei.

Előfizetések, lakáscímek, kéziratok és a folyóirat igénybe vételére vonatkozó tudakozódások az Erdélyi Kárpát-Egyesület titkári hivatalához (Cluj-Kolozsvár, Str. Matia-Mátyás király-utca 3. sz.) Kárpát-Muzeum intézendők. Egyelőre csak rövidebb dolgozatok közreadását eszközölhetjük.

A turistaság társadalompolitikai jelentősége.

Irta : **Paál Árpád.**

A turistaság lényegében véve: természetimádás. Csakhogy per-se gyakorlati kivitele nem elvont rajongásokból áll, nem remeteségből a természet elrejtett zúgaiban. Hanem ellenkezőleg: rendszeres közlekedésből a lakott hely zsilvaja és a lakatlan helyek csöndje között, közvetítésből az ismerős világból az ismeretlenek felé. Mozgás a turistaság, tervszerű fáradozások folytonossága és azok rendszeressége.

A szabad természettel való érintkezés fölkeresése, barangolás, új és új természeti szépségek felkutatása, a járt utaknak újra való megfigyelése, s a járatlanokon az első ösvénytaposás. Úgy is tekintik, hogy szórakozó kirándulások egymásutánja, de — azt hiszem — a turistaság mégis több a szórakozó kirándulásoknál. Feltett célú utazás is van benne, de azt hiszem, hogy viszont az utazásnál mégis kevesebb. Nem kevesebb jelentőségű, csak kevesebb módszerű, kevésbé célzatos, egyszerűbb technikájú és kevesebb költségű.

Hiszen gyaloglással is lehet üzni, sőt éppen a gyaloglás a legszokottabb jellege. Azonban mégse csak séta, hanem foglalkozás, mely a sétákon túl a gyaloglás erőfeszítőbb módjait is megkívánja. A hegymászásokkal foglalkozó turistaság sokszor a vakmerőségekkel is megpróbálkozik. De túlzás nélkül is a turistaság elvárja az időjárás viszontagságaival való bátor szembenézést, az ismeretlen tájakkal, a nehezen megközelíthető magasságokkal és mélységekkel való kockázatos szembeszállást.

Szóval: testedzés a turistaság, melynek célja, hogy a természettel való folytonos kapcsolódáson keresztül álljon elő a testi erőnek a kitartása és szívóssága, de egyuttal álljon elő a lélekerők gazdagodása is. Ismerkedés hegyekkel, völgyekkel, tájakkal, vidékekkel, de nem könyvekből és képekből, hanem saját látó szemem odaviteléből. lábam és kezem kapaszkodásából, tudóm táplálásából, s a testi fáradság és a lelki látás összetételének az örökké megmaradó emlékeiből.

Áldozás ez a természetimádás saját magunkból, a saját magunk kényelmességéből, puhaságvágyából, viszont testi és lelki örök nyereség is ez áldozás fejében. Adásvevés, csere, vagy méginkább: kölcsönös ajándékozás ez a nagy természet és a kicsi ember között.

Ha minden ember ilyen önfeláldozással természetimádó tudna lenni, vajjon milyen társadalmunk lehetne? Bizonyára sok mai jelentékenység eltörpülne és elkicsinyedne az emberek szemében. A természet nagy távlataihoz és nagy egyszerűségeihez szokott ember sok minden mesterkéeltséget tud nézni és mögötte egészségesen meg tudja látni, hogy mi az igazi szükség az életben. A természetesebb, az okszerűbb, a célszerűbb életviteli módokat nemcsak önmagára nézve, hanem mindenkire nézve önkéntelenebbül és tisztábban felismeri. Több gyakorlatiság lenne a természetimádók között és mégis kevesebb önzés.

Mert az önzés legfőbb indoka a szűk látkör, abban a magunk érdeke elhagyatottságának az érzése, s a félsz és kapkodás azzal az ösztönszerűséggel, hogy ilyen elhagyatottság és egyedüliség miatt az életjavakat védekezően magunkhoz kell gyűjtenünk mások elől és magunknak kell kaparni mindent. Társadalmunk sok intézménye, sőt életgerincének sok csigolyája is mind ebből a gondolatkörből van megalkotva. Aszerint mozog, aszerint csoportosítja és osztja az életviszonyokat. Sok elődség, sok értelmetlen alávetettség, sok túltengés és sok nyomor származik ebből az úgynevezett művelt emberiségre. És Rousseautól kezdve mind öntudatosabban tör fel a nagy gondolkozókból is, de a tömegek lelkéből is a kívánság, hogy vissza a természethez!

A technikai előhaladás szédületes aránya és óriási mozgalmassága is csak azt az ellenhatást ébreszti föl, s most már odajutottak, hogy a mechanikus fejlődés nagy zaja ellen mechanikus elzárkózással keresik a csöndet. A mesterkéeltség így a saját kombinált sokszorosságával keresi a természetességet. Valahogy ebben a csavarosságban meg lehet érezni, hogy a természettől elszakadt emberiség egy nagy turistaságot végez, mert összes fáradozásaival, gépekbe öntött idegeivel, vonszolásaival, levegőbe és földbe való furásával, víz alatt és víz fölött való járásával, a légi villamosság erőibe való kapaszkodásával mind-mind arra törekszik, hogy visszajusson a természetbe. Visszajusson a természettel való összhangba.

Az is lesz a jövő társadalom képe, hogy óriási technikai művelődése bele fog ömleni a természeti erők teljes fölismerésébe és a bennük való megnyugvásba. Minden technikum egyuttal a világmindenségbe való bekapcsolódás lesz, de mind nagyobb tömegek számára és nem azért, hogy másokat kizárjon valami természeti erő

használatából. E fejlődési folyamatban lassan-lassan el fog tűnni az önzés, a jövőféltésből való összekaparás és a más elől való elgyűjtés, mert hiszen mind szélesebb kiterjedésű tudat lesz, hogy a szabad természet kimeríthetetlen erőforrással áll az emberiség rendelkezésére. Az emberek bátran jönek és méltányosak mernek majd lenni egymáshoz.

Nem álom ez, de bizony még sokáig kell várakoznunk az eljövételére. Csak az a bizonyos, hogy az emberiség is természeti produktum, s így az emberiség társadalmának a fejlődése nem szakadhat el a természettől. Minden fejlődése, összetettsége, vívódása és sokszorozódása tehát nem lehet egyéb, mint annak az útja, hogy magasabb rendűséggel a természetben való összhangját meg tudja találni. Ennélfogva minden ideális társadalompolitikának csak az lehet az iránya, hogy az emberiséget e magasabb összhang szolgálatába állítsa.

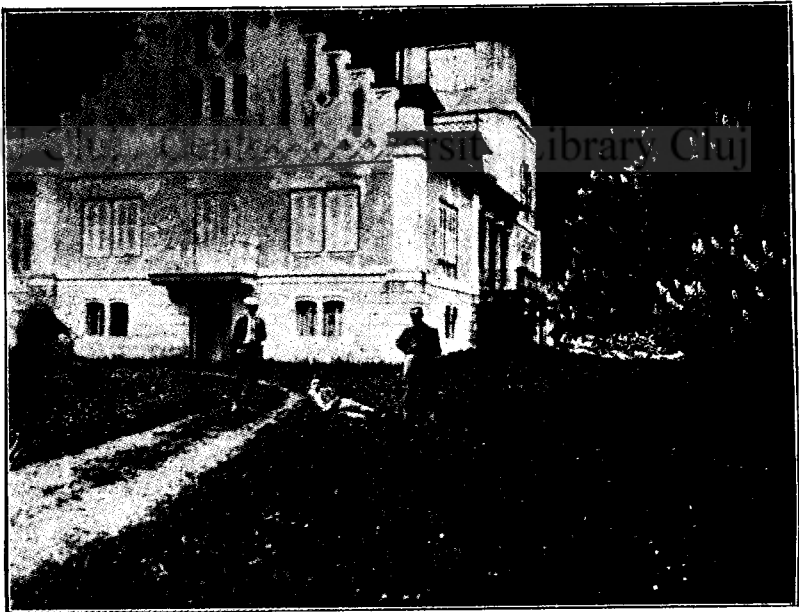
Ebből a távlatból visszatekintve könnyű belátnunk, hogy a turisztaságban nagy ösztönszerűség van a leghelyesebb társadalompolitikai irány ápolására. A benne levő természetimádás, a természet apró és nagy rejtélyeinek a szeretete, az érte való fáradni tudás, testünknek és lelkünknek rászoktatása a szabadabb látkörre, a tájék változatoságával és végtelenségével való egybefüggésre: ez mind magasabb rendű emberi életre nevel. Olyan bajokat és törődéseket felejtet, melyek a természet felüdítése nélkül végzetesen elgyötörnének. A szabad természet felszabadulásokat tud adni a hozzá járulóknak.

És ez a felszabadulás akkor is tart, mikor visszatérünk a rendes napi ügyökbe. Több bizalmunk nő az élet iránt és derüesebb önbizalom a nehézségekkel szemben. Ez a szubjektív eredmény a turisztaságból magukra a turistákra. S ha megfigyelünk olyan társadalmakat, hol a turisztaság átöröklött szokás, tapasztalni fogjuk, hogy mennyi okos erélyesség, mennyi bátor életvidámság, munkában való szívósság és önzetlen összetartás az ilyen társadalmakban a fő jellemvonás. Gondoljunk csak az angolokra, a németekre, a svájciakra, sőt közelebbi példaként az erdélyi szász városi lakósságra, kiknél mindnyájuknál nyilvánvaló a turisztaság embernevelő és társadalomjavító hatása. Nyilvánvaló bennük a szívósabb ellenállóképesség is az élet megpróbáltatásaival szemben.

Tárgyi kihatásai is vannak a turisztaságnak, mert tájismereteket, néprajzi felismeréseket gyűjtenek össze. A turistákon kívül másoknak is olyan közléseket nyújtanak, melyek kicsinyben hasonlatosak a felfedező utak eredményeivel. Kultúrhatásuk tehát tagadhatatlan, mert éppen a legközvetlenebb környezetek iránti ismeretlenséget oszlatják el, s így a természettől adott együvé rendeltetést tudattá

erősítik. Ebből lesz az összetartások lehetőségének a megérezése, a több bizalom és a kevesebb életfáltás, tehát a kevesebb önzés is.

Megpróbáltatott társadalmaknak, mint amilyenek például a magukra hagyatottságot érző népkisebbségek is, a turistaságnak úgy a szubjektív, mint az objektív hatásai nagy életsegítői lehetnek. Megtanítják őket a természet nagy szabadságának a törvényére, a kicsinyes lekötöttségekből való föllélegzésre, az élet emelkedettebb és vigasztalóbb látására, s a maguk testi és lelki megedződésére. És megtanítják egymásnak és szülőföldjüknek a jobb megismerésére is. Lehet, hogy egyelőre csak kicsiny körökben lesz ebből szeretet és megbecsülés, de a sok kicsiny kör egyre-egyre kiszélesbül, ország-részeket, majd országokat ölel át, míg végül a természettel összhangzatos emberiségi rend lesz belőle.

Torda Szt. Lászlói gr. Mikos-kastély.
(Csiky Lajos felv.)

Kirándulás a Dobrinra.

Irta: **dr. gr. Logothetti Oreszt.**

A lehető legrosszabb auspiciumok mellet indultunk neki a dobrini útnak. A barométer állandó mély állása nem sok jót ígért s több oldalról figyelmeztettek, hogy Dobrinba jobb július-augusztusban kirándulni, mert most, május elején, még igen hűvös szellők fujdogálnak arra felé.

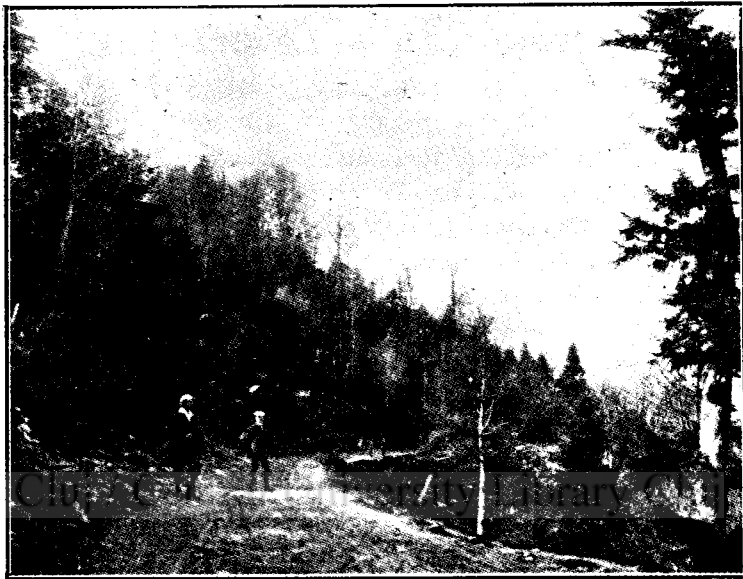
Május 9-én, pénteken délelőtt többször esett apró eső, de hitelbankos társaim semmi szín alatt sem voltak hajlandók, az elég ritka kettős szabadnapon idehaza maradni, s így elhatároztatott, hogy — történjék bármi! — délután indulunk.

Ebéd után zuhogó zápor verte Kolozsvár utcáit, de 1/25 órakor nyolcan jól megrakott hátizsákjainkkal a Szt. György-szobor mellől mégis útnak indultunk: két autón Szászfenes, Lóna, Magyarfenesen át Torda-Szt. Lászlóra. Innen azonnal neki vágunk a kisfenesi útnak, mely — csodák csodája! — majdnem egészen száraz, mert itt a hegyek között pár nap óta nem is volt eső.

Árnyas erdők alján, zúgó patak mentén haladtunk. Egyszerre elhallgat a patak, mert több-száz méteres útat a föld alatt tesz meg. A völgyet átívelő kőhid mellett rövid ozsonna-pihenő. Azután sietnünk kell felfelé, szép fiatal erdőben kanyargó úton, mialatt az esthomály mind jobban leszáll a regényes tájra. Egyszerre örömteljes felkiáltás hangzik: a messze távolban Kolozsvár villanyfényben csillogó konturjai láthatók!

Kilenc óra tájt felérünk a Prislop-nyeregre (994 m.). Percekre a felhők közül kibukkanó holdfénynél remek kilátás nyílik a mély völgyben fekvő Járavizére s a profilból látható Gergelyhavasra. A következő pillanatban az északról a nyergeken át jövő ködfelhők átúsznak a Jára völgyére. — Még csak egy-két kilométer s 1/210-kor sűrű sötétségben elérjük a Plopii telepet. Részvétellel halljuk, hogy tavalyi öreg szállásadónk a télen meghalt. De egy másik hegyilakó földművesgazda készséggel ajánlja fel nekünk éjjeli szállásul jómódról tanuskodó nagy, tiszta nappali szobáját. Otthon élő egyik leá-

nya kedélyes közvetlenséggel sűrög-forog közöttünk s — miután megvacsoráztunk, — behozza s szétteregeti a padlón a szénát, megtetjébe egy sor pokrócot, majd valamennyiünknek jut még egy-egy takaró is. Némi mozgást kelt hölgytársaink között a padlás felől hallható egér-rágicsálás; de csakhamar elcsendesül minden s többé-kevésbé mély álomba merüfünk.

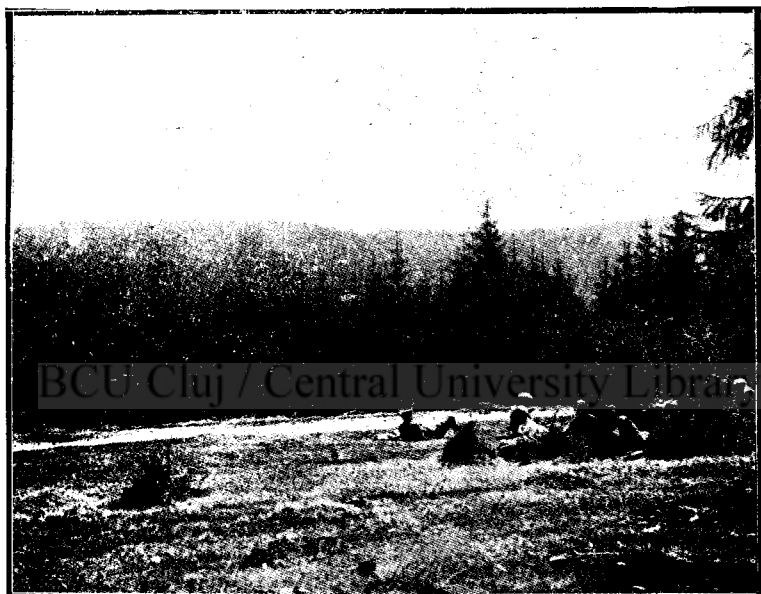
Útban Dobrinba.
(Heigel Á. felvétele.)

Május 10-én, szombaton reggel $\frac{1}{2}7$ órakor ragyogó szép időben indulás fel a Testesre (1241 m.), melyről remek kilátás nyílik Kelet felé a Jára s Aranyos-menti messze hegyvidék, a torockói medencét körülzáró hegyekig s a tordai hasadékig; a Gergelyhavas ősfenyvestől borított hármás csúcsától jobbra a felső Jára völgyén túl a Muntele Mare hófoltos északi lejtői, majd a Dobrinig huzódó hosszú heglánc. Nyugat felé a Hideg- és Meleg-Szamos mély völgyei által sokfelé szakított gyalui havasok, rengeteg apró havasi telepeikkel s a háttérben a szintén hófoltos Vlegyásza (1843 m.) komor tömbjével. Északra szintén messze erdővidék, mely a kolozsvári Szamosig terjed, melynek völgyét borító felhők ködjéből felszálló felhők gyors iramban úsznak felénk s felkúszva a nyergeken, óriási Zeppelinek módjára repülnek el délre, mélyen alattunk a völgyek mentén.

Fél nyolckor leszállás a Testesről déli irányban; majd csakhamar ismét elérjük a nyergeken végighuzódó, éppen csak a tetőket

megkerülő, ma is jól járható 17 km-es kis szekérutat, melyet annak idején gróf Andrássy Gyula, utóbb a letűnt kettős monarchia utolsó külügyminisztere, a 60.000 hold erdőterületének közepén épült dobrini vadászkastélyához építtetett saját költségén. — Előbb délnyugati, majd később déli irányban visz regényes részletekben bővelkedő útunk. Szép lomberdőkön haladunk át, melyekből egyes százados, viharok által tépett fenyők emelkednek ki. Jobb oldalt, a jéghideg forrásnál néhány főből álló idegen turista-társaság tanyázik. Fél kilométerrel tovább mi is leültünk villásreggelizni. Északról jövő

Déli pihenő Dobrin előtt.

(Heigel Á. felvétele.)

hűvös szellő elől megbújva, a déli oldalon telepszünk le, kilátással a Jára völgyére, melyen túl a Kolozsvárról is oly jól látható hármás Gergelyhavas immár hátsó frontja néz szembe velünk.

Haladunk mind tovább a tetőkön. Jobbra alattunk, mély völgyben: Hideg-Havas (Muntele-Rece) kis község látható. A kis dombon álló magas fedelű, törpe havasi templomot, mint féltő kotlót a védő szárnyai alá bujó csibék, veszi körül néhány, a hegyoldalhoz simuló apró fehér parasztház.

Egy széles nyergen átkelve, melyen bővizű kut jéghideg vize oltja szomjunkt, a tetőn fenyves csoportok jelentkeznek. Egy nemrég épült egy-gatteres kis fűrészgyáron túl rövid pihenőt tartva,

sűrű ősfenyvesbe lépünk, melyben egy óra hosszat gyalogolunk folyton emelkedő úton. Feldöntött farönkökön ülve, újabb rövid pihenő, mely alatt H. kollégánk valóságos viccakadémiával éleszti a fáradt kedélyeket.

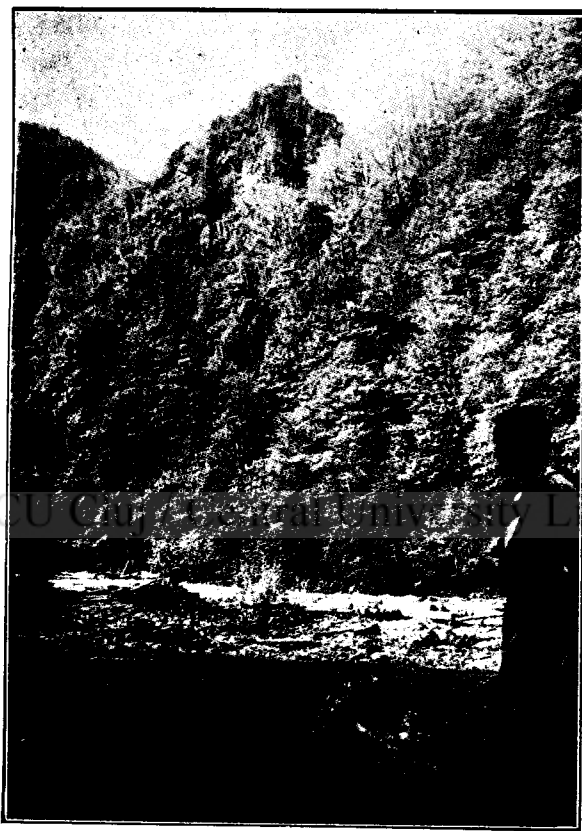
Azután gyönyörű parkszerű részletek következnek: festői fenyőcsoportoktól övezett idillikus tisztások, percekig nyíló legváltozatosabb kilátásokkal a Jára, vagy odaát a Hideg-Szamos mentére. A messze távolból, a gyalui havasokon túl, csillogó pontként a bánffy-lunyadi ősi templom fehér tornya int felénk a kalotaszegi medence északi széléről.

Déli egy órakor egy szép fiatal fenyvestől körülvelt tisztáson pihentünk le a puha fübe. Nyers fából összetákolt kis kaliba előtt három havaslakó zsindelyek faragásával foglalkozik. Néhány csomag dohány-féle hatása alatt a közeli forrásból jóízű vizet hoznak nekünk s készséggel látnak el mindenféle útbaigazítással. Ebéd után azonnal tovább: remek fenyveseken át vezető sétányszerű úton; majd az 1549 m. magas, az egész vidéket uraló kopár magaslatra, melyről teljes bűbájos panoráma nyílik minden irányban, a Vlegyászától kezdve, délre a nyugati Érchegység csúcsain, az Aranyos-menti Muntele-Marén át, északra a Gergelyhavasig.

Már csak negyedóránymira van Dobrin: az egykori Andrássy-vadászkastély, melyet melléképületeivel együtt az 1918-évi őszi forradalmi szenvedély feldúlt s részben megsemmisített. Alig pár pernyi pihenő után: visszatérés ugyanazon az úton. A reggel óta északról délre szálló felhők, hirtelen ellenkező irányból jövő szélről kergetve most már sűrű ködtömegként száguldanak délről felénk. Gyorsított menetben sietünk vissza zsindelyes barátainkhoz s a csakhamar meginduló eső elől behuzódunk kis kalibájukba. És hull az eső egyfolytában, sokáig, elvétve hópelyhekkkel vegyesen, de rendületlenül másfél órán keresztül. Szűk helyen fedél alatt megbújva, jól érezzük magunkat, de minthogy a leszálló felhők mind sűrűbb homályt borítanak a völgyekre, 5 óra tájt mégis megadom a jelt az indulásra.

Szitáló esőben, lucskos, csúszós meredek ösvényen ereszkedünk le a Hideg-Szamos völgye felé. Többen közülünk ismételten elvágódnak a vizes fűben, de néha a köves ösvényen is. De azért pusztíthatatlan jókedvvel követjük azt a bockoros móc vénasszonyt, ki kánfárszáron vezetve háttas lovát, bámulatos biztonsággal egykedvűen halad előttünk lefelé a meredek ösvényen. Nemsokára kisüt a nap s a következő pillanatban a legmélyebb völgykatlanból kiágaskodó ezer színben ragyogó gyönyörű szivárványt fest az elvonuló esőfelhők szürke függönyére. — Ösvényünk mind meredekebb apró szerpentí-

nekben ereszkedik lefelé. Festői kis tisztásokat övező pompás bükk-erdőn át aranyló színreflexeket vetítenek a lenyugvó nap utolsó sugarai. Viszont a felázott agyagos talaj utolsó nehéz próbára teszi fáradt lábizmainkat. Végre este 7 óra körül leérünk a Hideg-Szamos völgyébe s pár perccel később Reketón vagyunk.

Hideg-Szamos mentén.

(Heigel Á. felvétele.)

Az országút mindkét oldalán épült néhány csinos házból áll a község, melyhez azonban a környező havasokon szétszórót rengeteg apró telep tartozik. A sáros országúton a község alsó végén álló fából épült nagy vendéglőbe megyünk. Itt azonban csalódás ér, mert azon indokolással, hogy nincsenek erre berendezkedve, nem adnak szállást eső-verte kis turista-csapatunknak. De közeledik már a segítség a kugli-pálya felől oda jövő két rokonszenves román fiatalember alakjában. Pop reketói tanító és Vaida, a közeli magurai kollégája, ki

nála látogatóban van, szívélyes közvetlenséggel az állami iskolába invitálnak minket éjjeli szállásra. Tíz perccel később már ennek tágas, tiszta termében rakódunk le, majd félórai pihenés után a vacsora elkészítéséhez fogunk. Szives reketői házigazdánk által felajánlott tojásokból készült rántotta mellé, hátizsákjainkból rengeteg jó ennivaló kerül az asztalra; a vendéglőből néhány liter jó bort hozatunk fel s nemsokára a legjobb hangulatban üljük körül az asztalt. H. kollégánk, ki nemcsak elsőrendű fényképész és vicegyártó, hanem kiváló hegedős is, szebbnél-szebb nótákat csal ki a kéznél levő falusi hegedüből, habár csak három húr van rajta; majd sűrű koccintás közben a vidám kedélyü magurai tanító melabús román népdalokat énekel. Közben a közeli házak apraja-nagyja, köztük a csendőroros komoly reprezentánsa is, odagyült mellénk az iskolába s mosolyogva, kedélyes kíváncsisággal figyelik a sáros, vizes „városiak“ batyus vacsoráját, kik a hosszú dobrini út s eső után sem veszítették el a kedvüket a mulatozástól. — 10 óra után behozatjuk a puha szénát s csakhamar újra kész van a megszokott turista ágy, melyen — minthogy ez a második éjszaka, melyet szénán töltünk, — nemsokára egészséges mély álomba merülünk.

Május 11-én, vasárnap. Szívélyes házigazdáink hajnali félnégy óraker tüzet raknak a vaskemencében s így kellemes meleg vesz körül, mikor 7 óra előtt feltápáskodunk. Künn friss a levegő, de azért jól esik az udvaron levő kutnál megmosakodni; sőt társaink közül egyesek lemennek a Szamos partjáig s a folyó vizében mosakodnak meg övig. Azután gyorsan fényképezés az éjjeli szállásunk előtti kis terrazon és utána meleg búcsú kedves szállásadóinktól.

Nyole óraker már neki vágunk a 22 km-es gyalui útnak, mely sáros országút szélén, helyenként puha réteken átvágó ösvényen visz le, mindvégig a Hideg-Szamos mentén. Jobbról-balról pompás erdőtől borított hegyoldalak, melyekből imitt-amott merész sziklaformációk emelkednek ki, míg a folyó egy-egy hirtelen kanyarulatánál fenséges háttérként 1200—1300 m. magas napsütötte kopár hegytetők tekintenek le a hűvös völgybe.

Az Olasztelep kis kápolnájánál — vasárnap lévén, — rövid „Miatyánkra“ állok meg. Azután rögtön tovább, egyenletes, jó tempóban, mert mindenképen elakarjuk érni a gyalui autóbust. A Kolozsvár-városi villanytelep is elmarad mögöttünk, melynél a Testes-felé vezető út kezdődik; majd rövid villásreggeli pihenő után, magam — elszakadva kis társaságunktól, gyorsított menetben elérem Hideg-Szamos községet, hol nem kevés utánjárással sikerült egy egylovas szekeret kerítenem, melyen kis csapatunk fáradt tagjai lassu cammogással folytatják útjukat a már csak négy km-re fekvő Gyaluig. Ma-

gam, nem férvén fel a gyenge járműre, gyalog folytatom az utat s ahol lovaeskánk kis kaptatókon lefelé trapban indul meg, magam is trappolva haladok mellette, míg átvágva egy nagy réten, beérek Gyalu vendéglője elé, hol félórai várakozás után fél háromkor induló autóbuszra felülve, társaimmal együtt, kik a község Kolozsvár felőli végén szállnak fel, negyed négykor már be is érkezünk Kolozsvárra, — péntek délutántól vasárnap délutánig, tehát nem egészen kétszer-huszonnégy óra alatt az autózásoktól eltekintve, gyalog mintegy 58 km. havasi utat téve meg s egy élvezetes, szép kirándulás emlékével gazdagabban térve vissza a mindennapi élethez.

A Testes táján.
(gr. Logothettiné felvétele.)

Turista élet az Óriás-hegységben.

Irta : **Jámbor Miklós.**

Két ország határa mentén húzódnak el az Óriás-hegység felhőkbe nyúló ormai. A déli hegyoldalak Csehszlovákiába lejtősödnek, az északi csúcsok majdnem 60 fokos meredekséggel Németországra támaszkodnak. Két ország osztozik a hatalmas hegylánc kimeríthetetlen természeti kincsein és mesebeli mithologikus erejű szépségein.

A modern industrializálás nem kezdte itt még ki az ősi szűz talajt, amelyen régi romantikájában az ősi patriarchalis céhek szelleme üli meg a takácsok szövőszékeit és az üvegfúvók hutáit. Itt van *Gerhard Hauptmann*-nak, az őserdejű német drámaírónak a rezidenciája és az Óriás-hegység misztikus kódéből, mely egyformán megüli a hegyeket és a lelkeket, sarjadtak ki *Gerhardt Hauptmann* szimbolikus nagy drámái: „*És Pippa táncol*“, „*A takácsok*“, amelyekben a hegyekben lakó takácsok és bozontos üvegfúvók űzik-hajszolják az örök emberi szépet és az elérhetetlen boldogságot. — Komor balladák születtek e fenséges ormok között már a régi letűnt időkben is. A nép száján még máig is fennmaradt a hegyek hatalmas óriásának, *Rübezahl*-nak az alakja, aki ha megrázza óriás fehér szakállát, hóval lepi be a tél az egész tájat.

Természetes, hogy ennyi szépség két világrész turistáit vonzotta mindig a komor ormok, sötét szakadékok és puha ágyú füves havasi mezők közé. És Németország és Csehszlovákia is valóban pompás, praktikus és modern berendezkedésekkel teszik megközelíthetővé a hegylánc minden darabját a turisták részére. Fejlett turista ételtől hangosak állandóan a hegyek és völgyek és a turisták az év minden szakában megtalálják a turistaság összes követelményeit.

Elsősorban is mindkét oldalról jó vasúti és autóbusz hálózat teszi könnyen megközelíthetővé az Óriás-hegységet. A vonatok és autóbuszok seregestől szállítják olcsó tarifa mellett a turistákat, akik nemcsak a nyugaton immár annyira elterjedt weekend-jüket töltik itt, hanem igen gyakran vannak olyanok is, kik szabadságuk alatt 2—3 hétre vetik magukat bele az Óriás-hegység rengetegeibe. Turista fel-

szerelésük egyik legfontosabb kelléke a jó térkép, melyet potom áron lehet a hegység völgyeiben elterülő falvakban beszerezni.

Ezek a térképek legnagyobb részben 1:50.000 léptékben készültek és ehhez képest természetesen nagyon pontosak is. Nemcsak az összes turista- és ski-utak, turista házak stb. vannak rajta felvéve, hanem a kevésbé járatos turista könnyebb tájékozódása céljából, az utak oly színekkel vannak színezve, mint ahogy a természetben a fákön. sziklákon stb. irányjelzés céljából találhatjuk.

A térkép anyira hoozátartozik a turista felszereléshez, hogy anélkül turistát el sem lehet képzelni. Még a fiatal generáció és 14—15 éves gimnazista fiúk és lányok is nagy szakértelemmel hajolnak térképeik fölé, ha útelágazásnál a helyes irány iránt kétségeik vannak.

Hosszabb többnapos útra induló turistának sem föltétlenül szükséges, hogy hátizsákját élelemmel megtöltse, mert az egész hegységben elszórva fekvő turista házakban — errefelé *Baude*-knak nevezik — bármikor kaphat meleg ételt és kényelmes éjjeli szállást. Ezek a turista házak majdnem kivétel nélkül mind telefonnal rendelkeznek és így az egyes turistaházak, hegyi mentőállomások és a völgyben fekvő falvak egymással könnyen érintkezhetnek. A turistának pedig módjában áll esetleg programváltozás esetén magának éji szállást telefonon biztosítani.

A fent említett színjelzésen kívül rengeteg orientáló tábla található az egyes utak mentén és az elágazásoknál, melyeken az útirány a távolsággal illetőleg a cél elérésére szükséges idővel együtt pontosan fel van tüntetve.

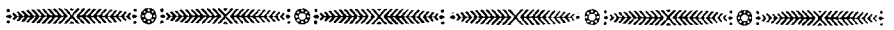
Természetes dolog, hogy a színjelzéseket és a felírásokat, csak nappal, jó világításnál lehet észlelni, elolvasni pedig csak úgy, ha a turista megáll.

A sielőnek nincs alkalma minden útelágazásnál megállani, mert igen gyakran megtörténik, hogy lejtőn való leereszkedésnél nem tud hirtelen lefékezni, de nem is kívánatos, hogy megálljon, az esti sűrűkületben pedig, és nappal is, ha hőszemüveget visel, nem tudja a különböző útjelző színeket egymástól megkülönböztetni. Gondoskodni kellett tehát arról is, hogy a sielőnek megbízható útjelzések álljanak rendelkezésére. Ezt a célt szolgálják az úgynevezett „néma jelek”. (*Stumme Zeichen*). Az egész Óriás-hegység területén, úgy a német, mint a csehszlovák oldalon 37 ilyen néma jelre van konvencionális megállapodás. Minden csúcs, szoros, menedékház stb. részére meg egyezéssel egy jelt állapítottak meg. Ezek a jelek többnyire egyszerű geometriai ábrák (kör, négyszög, háromszög) vagy pedig az ábécé egy-egy nagy betűje. Útelágazásoknál az útjelző táblákon kívül ilyen néma jeleket is találunk, melyek kis nyíllal ellátva az út végéjét

és irányát jelzik. A néma jelek bádoból készültek és kb. 60 cm. nagyságúak, így a sielőnek már messziről feltűnnek és körvonalait akkor is látja, ha a felírást a beálló szürkület miatt már nem látná. A siütak természetesen póznákkal is ki vannak tűzve és nem ajánlatos a kitűzött póznáktól eltérni annak a sielőnek, aki a terepen járatlan. Útágazódásnál a két póznát felül egy harmadikkal összekötik olyképen, hogy a gerincútakat a felső összekötő pózna vízszintes állású, lejtőn való elágazódásnál pedig ferdére állítják, a gerine felé vezető irány magasabban, a völgy felé pedig alacsonyabban áll.

Ha az Óriás-hegység területén egy turistát vagy sielőt szerencsétlenség ér és segítségre van szüksége, úgy megadja az úgynevezett vészjelet, ez abban áll, hogy egy percen belül hatszor ugyanazt a hangot adja pld. sípjába fúj, kiált, turistabotjával a sziklát üti. Erre azután, ha valaki meghallja, segítségére siet és választ is ad úgy, hogy a kapott jelt megismétli 3-szor egy percen belül.

De nemcsak az Óriás-hegység területén, hanem a külföld majdnem minden látogatottabb turista helyén megtalálhatjuk a fenti vagy ehhez hasonló turista berendezéseket, melyeknek aztán az az eredménye, hogy az ottani turista élet széles rétegekben terjed el, pedig természeti szépségekben kevés külföldi hely vetekedhetik Erdély szépségeivel, a nagy átlag pedig határozottan alatta áll. — Nekünk itthon még sok tennivalónk van a turistaság fellendítése érdekében és minden remény-ségünk meg van hozzá, hogy munkánk sikerrel is fog járni.

Néhány szó az igazi turistaságról.

Írta: **Snjaric Franjo.**

A turistaságról egy rövid kis elmefutattatást írni nem könnyű dolog. Nem könnyű azért, mert a turistaság olyan háládatos téma, amelyről sohasem lehet eleget írni. Jelen soraim tulajdonképpen a kezdő, a fiatal turistáknak szólnak.

A turistaság vonatkozásairól szépen írt dr. Szalay Béla az „Erdély”-ben. (a XX. évf. 2. sz. 17 old. 1911.) Sok megszívlelni való van e cikkben. Halász Gyula az „Erdélyi Turista” 1929. évi, decemberi számában (I. évf. 3—4. sz.) mesteri kézzel pengeti „Az ideális erdélyi turista” című prózában írt költeményben a turista lélek érzelmi lantját. Losonezi János az újonnan megjelent Erdélyben a kolozsvári kirándulási helyeket ismerteti és sok hasznos útasítást ad. Orosz Endre meg a napilapok turista rovatában a felszerelést ismertette.

Az én szándékom a turistaság gyakorlati értékeiről beszélni.

továbbá azon körülményekről, amelyeknek szemmeltartása fontos a turistáság népszerűvé való tételére.

Hogy a turistáságnak sok haszna van, azt bizonyítani nem szükséges. Elsősorban fokozza az egyén megfigyelőképességét, azután megtanulja a távolságbecslést. A szabad természetben való tájékozódási képesség pedig megbecsülhetetlen érték. De a turistának minden megfigyelt tényt, terepet, impressziót fel kell jegyeznie. Tessék megfigyelni és olvasni a külföldi turista folyóiratokat. A fényképezőgép meg elengedhetetlen útitárs, mert a turista hangulatot örökíti meg általa egy pillanat alatt, amit a festő bizony külön tehetséggel és nehézkessé — sőt gyakran téves felfogással — tud összehozni. Tulajdonképpen mi az igazi turistáság? A tudományok gyakorlati előkészítése! Ha én jól vagyok elméletileg előkészítve, annál nagyobb az örömöm, hogy a természetadta látványosságokat a legapróbb részletig megismerhetem valóban. Az ásványtan, növénytan és állattan dús fárházaival a gyönyör egész sorozatát hozzák elélem. De a turista nemcsak természetbúvár, hanem egyuttal terepismerő. Egy híres francia térképész nyilatkozata szerint, egy gyakorlott turista többet ér, mint a legkörömfontabb műszer. De miért? Azért, mert a turista beszél és itélni tud!

Az igazi turista tápláléka is egyszerű, éppen az igénytelenség a gyomrot illetőleg, segíti elő, hogy a jó turista több műszert vihessen magával, hogy az általa bejárt terepet alaposan megismerhesse. Ennek nagyon sok haszna van. A katonai szempontot tekintve például tessék elgondolni, hogy egy katonai egység, bizonyos kiküldetéssel egy terepen éjjel táboroz, a vidék ismeretlen, de akad éppen egy turista, akár tiszt, akár legénységi állományú, aki ismeri a terepet. Mit jelent ez? Azt, hogy a csapatnak van vize! És ha van víz, úgy van új erő! A terepisme hasznáról tovább beszélni felesleges. Szóval a turistáság a tudományok gyakorlati nevezője. — De csak az igazi turistáság, vagyis ahol a természet megismerése, a múlt emlékeinek a megóvása a cél, és nem a rombolás.

Természetes, hogy mostan, azt kérdezhetné joggal akárki, hogy igazi turista ilyenformán csak tanult ember lehet? Erre a válasznak az, hogy annak az iparosnak, avagy kereskedőnek, akinek a turistáság kedvelt „szórakozása”, úgy ez a tünet mindenesetre az illetőnél már egy magasabb természetadta befolyás hatása, és a szabadban való gyakori léte által ismeretei gyarapodnak, műveltsége tehát fokozódik. A turista egyesületekben nincsen társadalmi kasztrendszer, és éppen ennek folytán lesz lehetővé a tényleg létező — foglalkozási osztályok — teljes összhangja a természet szeretetében. A terepnek teljes kiaknázása, minden irányban való megismerése, leletek gyűjtése, egyes

vidékek természeti tüneményeinek megfigyelése a turista feladata. A kilométer falás, a dombokon és hegyeken való erőltetett és céltalan futkározás és mászkálás az se nem sport, se nem turistaság. A megfigyelések eljárása egyénenkint is változik. Sokan kárt okoznak kevés eredmény felmutatása mellett, míg az alapos megfigyelő minden hátrányos cselekedet nélkül is való és értékes eredménnyel dicsekedhetik. A turista gyakorlottsága is időhöz van kötve, más az eredmény tényleges értéke három év és más harminc év után. Az alapos megfigyelő képességű öreg turista nem ócska bútor, ellenkezőleg sok későbbi természeti elváltozás, élő és hiteles bizonyítéka, illetve tanuja. Tehát a turista a régi feljegyzések alapján állapítja meg egy tura tervét. A haditerv a térkép, és a védelmi fegyver az iránytű. Ezek nélkül megbízható munka el sem képzelhető. Elméletileg ismernie kell a turistának a tereptant, a gyakorlat hozza magával a tájékozódást a térképen felrakott tereprészleten. Tehát látható, hogy a turistaság komoly dolog, tudományos „szórakozás”, de nem sport. és nem kirándulás. Ez utóbbi nem egyéb egy hosszabb sétánál vagy ha csoportban történik, akkor majális zene nélkül.

Végül a turistaság az ismeretek gyakorlati úton való gyarapítása által csiszolja a társadalom gondolkodásmódját, és nemzeteket hozzászólásban közelebb és ez az első lépés az általános jólét felé!

Külföldön hatalmas turista szervezetek vannak, mert az idegenforgalomból élnek egyes vidékek. Ottan a turisták szívesen látott vendégek. Sajnos nálunk a turistákkal szemben a lakosság ellenszenvvel viseltetik, és így az idegen turistára nagyon rossz benyomást tesz ez a hidegség. És ki ennek az oka? A zajongó, bőgő, lövöldöző, romboló és műveletlen álturista!

Kérem a szlávoknak a világhírű „Sokol” szervezetei, amelyek kb. 10 millió tagot számlálnak, a legfegyvermezettebb sportemberek, a legkeményebb katonák — és a legszelvidebb turisták!

Az álturistaság, amit sokan tisztán szereplési vágyból gyakorolnak, hogy a cél elérésekor (pl. forrás, várrom), össze-vissza mászkálnak és a fénykép felvétel alkalmával aláírkantják a tárgy nevét, de a képen nem lát egyebet az ember, mint botokat, lábakat, kutyákat, szóval groteszk csoportokat a legizléstelenebb összetételben.

Azokról nem is akarok szólni, akik egy várromnál azonnal a csákánnyal „munkába kezdenek” monogrammok vésése céljából.

Sajnos kirándulásaink alkalmával nagyon gyakran tapasztaljuk a régi bűn feléledését — dacára a szigorú fegyverviselési tilalomnak. — hogy fiatal résztvevők az erdőkben, szóval a turista kivonulások folyamán lövöldöznek, kiabálnak, meztelenre vetkőzve a jó ízlés ellen vétnek. Nekem az a véleményem, hogy az ilyen jogtalan fegyver-

viseelőktől a fegyvert azonnal el kell kobozni, már az egyesületek reputációja érdekében is, és az illetlenkedő és böggő, no meg a szabad-szájú résztvevőt azonnal erőlyesen ki kell utasítani a csoportból. A komoly turista egyesületeknek ilyen sallangokra nincsen szüksége.

A turistának valóban természetbarátnak kell lennie. Éppen ezért felháborító, mikor az ember ilyesmit olvas egy turista folyóiratban: „Tele madárdallal az egész hely, mókusok ugrálnak a fák koronáján. D. I. barátunk, ki mint mondá — igazán nem akarta megcélozni a revolverrel egyiket se” — lelőtt egyet belőlük. Úgy temettük el szegénykét, gyászindulót énekelve egy fa tövébe, még fel is díszítettük a sírját. — Elég! Az ilyen inas alürökkel rendelkező egyén maradjon otthon, teke és dákö mellett szórakozzon, és a gyászindulót éneklő társai maradjanak az erdőszéli szalonnasütésnél!

Végül még meg kell emlékezni egy nagyon szép szokásról, amely Kolozsváron az E. K. E. központjában a fiatal turisták között divik, t. i. a turista emlékkönyv intézményéről. Fényképeket ragasztanak bele, amelyek az egyes kirándulásról való eredeti felvételek, és egyben a kirándulások ideje van feljegyezve, no meg az összes résztvevők autogrammjai. Ez már jó jel, és fiatal turistáinkban bizunk, hogy idővel — levetkeztvén egyes rossz egyéni szokásokat — ők is mesterek lesznek. Előre tehát fiatal barátaim, az E. K. E. gyopárjelvényét most ti hordjátok büszkén és majd később ez a nagymúltú, érdemdús egyesület lehet büszke reátok.

**TURISTA-felszerelések
ruházat**

Sátrak és sátorlapok

Mindennemü

SPORT-CIKKEK
raktára **EMIL SCHUSTER, Cluj.**

EKE tagoknak árkedvezmény!

Kirándulás a retyiceli vizeséshez.

Irta : **Nemes Gyula.**

Egy szép havasi kirándulás sikeres összeállításához és levezetéséhez legalább 5—6 nap szükséges és ami fő, jó orr, mely megérezze a feltétlen jó tiszta időt, mert csak a szép idő csalja ki a város nem éppen kimondott — gyakorlatlan — turistáit a szabad természet lágy ölébe.

Igy volt ez akkor is.

Egy júliusi hétfői nap kora reggelén felébredvén, áthatva a szabad természet bővelkedő gyönyöreitől és a korábban általam rendezett kirándulások alapján társaim bizalmát bírva, elhatároztam a retyiceli (Székelyó) vizeséshez tervezett kirándulás megszervezését.

A retyiceli vizesést az 1847 m. magas Vigyázó v. Vledeasa hegység délkeleti részéből eredő Székelyó, hatalmas sziklafalak között esőrgedező kristálytiszta havasi patak vizének mintegy 30 m. magasságból való esése képezi. (L. ábra 19. lapon).

A kirándulás előkészítése után a résztvevők számbavételével elindultunk Kolozsvár állomásról szombaton délután 2 óra 25 perckor, zuhogó esőben.

E napon nem többször, mint négy versben esett az eső. Számbavévén nyájamat örömmel állapítottam meg, hogy 11 férfi és 7 hölgy van jelen s mindannyian derüs, jó hangulatban, kiváló jó kedvben jó magammal együtt mit sem törődve a kint zuhogó esővel.

Vonatunk elindult. Gorbó állomás körül még egy hatalmas zápor zúdul kocsink fedélzetére, mit a társaság elég nagy lármája dacára, igen könnyen hallhattunk. Sztána állomást elhagyva kitekintek a Vigyázó irányába, amikor is örömmel állapítottam meg a tájon a teljes tiszta kék égboltot. Jó jel. Kiszárvartva Bánffyhunrad állomásra érkeztünk, társaságunk leszállván, e városban poros útra lépett. Az ott kijelölt helyen már a hideg délutáni ozsonna kávé várt bennünket, melyet 1 ó. 22 p. alatti várakozási idő alatt el is költöttünk. Innen tovább vonaton utazva Nagykalota állomásig, az állomásnál reánk várakozó havasi szekerekre szállottunk fel, miután elindultunk a meregyői hágón át a velünk balról inceselkedő Incesel falu, jobbról pedig Boes havasi kis falueska elhagyásával a havas felé.

Szép kies völgyeken, összeszorult katlanokban ötször-tízszor

átgázolva a meregyói kristály tiszta patakon, nem egészen két órai szekerezés után megérkeztünk Szkrind fürésztelepre, hol az ottani Tischler-cég kedves vendégszerető üzemvezetője szállásunkon helyezett el. A hölgyek ketten-hárman együtt féderes ágyakban, míg mi férfiak turista módra, frissen kaszált, kiszáritott havasi szénán, de finom vastag gyapjú takarók között alszunk el — turista zsákunk tartalmából szerzett vacsoránk jóízű elfogyasztása után — természe-

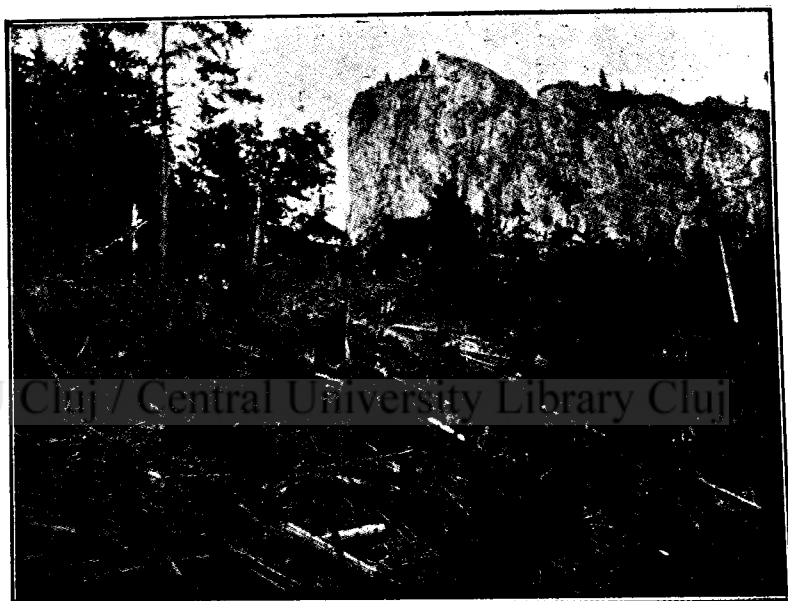
Retyiczei vizesés.

1. sz. ábra. Dr. Koronka István felvétele.

tesen nyitott ajtó és nyitott ablak mellett, melyeken át az öreg telehold fénye belopózva mosolygott reánk, alvó turistákra.

Másnap, vasárnap reggel 5 órakor keltünk és mi férfiak derékig vetkőzve harmatos fűvel benőtt helyen át — melyet a gyönyörű reggeli nap fénye gyémántként csillogtatott, — reggeli mosdáshoz indultunk. Kristálytiszta havasi patakpart, hol egy piros pozsgás, ünneplőbe öltözött és tiszta külsejű szép havasi móc leány — az egészségtől gyulladó arecal — állott előttünk azon rendeltetéssel,

hogy vizes kártyussal meregetve jéghideg havasi patakvizzel csiklandozzon nyakunk körül, tiszta fehér törülköző kendőket tartva kezében. Ezen idő alatt társaságunk hölgytagjai is elkészültek szállásaikon, az üzemvezető a társaságot „jó reggelt”-tel üdvözölve vezet bennünket és megnyitva lakása ebédlőjének ajtaját, szemünk szájunk elállott a csodálkozástól és meglepetéstől; egy hosszú fehér terített asztal, hideg, meleg, szűrt és habos kávé, vaj, kalács, méz, tea, erős és édes pálinka, különféle likőrök, gyümölcs és Isten tudja még mi minden jóval kedveskedett. A társaságunk egyik kolozsvári hölgy-

Mészköszirt a Vigyázó hegycsoportban.

2. sz. ábra. Dr. Koronka István felvétele.

tagja akkor meg is kérdezte tőlem, — „Gyulus, hát hol vagyunk a havasokon-e, vagy a Gellért szálló éttermében?” — Reggel 7 órakor az iparvasut készen áll az indulásra, melyre felszállva elindultunk cca. 10 km. útszakaszon át szebbnél szebb, itt-ott szétszórt havasi helységeken át, később pedig kimondott völgykatlan és égbenyülő összeszorult sziklafalak, mészköszirtok és ősfenyvesek között a Székelyó vizét gyakran átszelő iparvasut hidjain át. (L. 2. ábra.)

A végállomásra megérkezve leszállás után mintegy 1 km-nyi hosszú útat a fausztató csatornán kényelmesen gyalogolva a vizeséshez érkeztünk, melynek árnyas környékén letelepedtünk.

A patak itt 1000 m. magasságban a sziklafalak orommagassága pedig 1400 m. magasban van, maga a vizesés mintegy 25—30 m.

magas és alant 4—5 m. szélességű, vízbőség idején a szétporló hullámok forrongása, tánca, a bükklobok között átszűrődő napfény játékában feledhetetlen benyomást tesz a szemlélőre.

A társaság itt eloszlott, ki málnát, ki virágot szed, ki-ki pedig pisztrángot fogott, melyet jóízűen csemegeként ebéd után fogyasztott el a társaság, és pedig nyárson sütve.

Ebéd idő déli 1 óra, amikor is egyik férfi turista társunk ördögi mód, de hozzáértő mesteri ügyességgel süti meg és készíti el a finom sertés és bélszín flekkent, így tálalja az akkor rögtönzött fenyőfa tányérokra, megfelelő bor és sör állandó készenlét mellett, melyek jéghideggé voltak behűtve.

Délután a társaság a csatornán csak annyira jut fel, amennyire könnyen kivethetően látható volt a Vigyázó kopasz öreg háta. Oda fel ezután nem mentünk, minthogy ez tervbe sem volt véve, így a szuszasztót, s annak környékében levő jégbarlangot sem látogattuk meg. A Vigyázó megmászását későbbben és más helyen fogom majd ismertetni.

Délután hűvösre járván ott az idő, 5 óra táján az indulásra adtam meg a jelt. Mindenki sűrög, forog, pakol. Sok üres sörös üveg maradt a helyszínén szanaszéjjel elszórodva, melyekbe sok láb megbotlik, ezeket az iparvasút kalauzai összeszedik, így minden szemtet, papírt összegyűjtve elégetek, tisztára hagyva el tanyázó helyeinket. — Egyik társunk kinek semmi csomagja, batyuja nem volt ekkor is halászott, de ám pechje volt mert egy pisztrángot sem fogott. A kristály patakban annyira nézte a könnyen szabad szemmel is látható fürge pisztrángokat, hogy elszédült s háttal ruhásan egy sok vízbőségű patakmederbe esett le, kicsit vizes lett, szerencsére azonban nem ütötte meg magát. Halászfelszerelését azonban a rohanó víz sodra elragadta, — mit a segítségül oda szaladt kalauzok mentettek ki.

Társaságunk a vizeséstől kiváló jó hangulatban ment le az iparvasut végállomásáig hazafelé, ott a pályakocsikra felszállottunk, rábízva mindnyájunk életét a kocsivezető kalauzokra, kik éber figyelemmel és nagy elővigyázattal megengedték lefelé a pályakocsikat. — Ezen útunk visszafelé volt a legkedvesebb, a mennyiben ott a pálya lejtős részére való tekintettel most már gőz és gáz nélkül száguldottunk le vidám, jó hangulatban.

Szkrind fürésztelepre 20—25 perc alatt leérkezve társaságunk az üzemvezető otthonában délutáni kávéra megint hivatalos volt. Ebédünkön természetesen ő volt a mi vendégünk.

Szkrinden felszállottunk a szekerekre, fejeink fölött gyanus fellegeket vettünk észre, melyek egyre jobban és jobban tornyosultak.

Nagy messziségből ágyú bömbölésként hallottuk a mennydörgéseket. Ekkor szorulni is kezdtem, mert féltettem a társaságot az esetleges bőrig ázástól. Ezen tájon ugyanis — a magaslatra való tekintettel — az odavalók tapasztalatai szerint tudomást vettem közlésük alapján, hogy ottan a tiszta égboltot egy negyed óra alatt felhős égbolt váltja fel, oly furfanggal, hogy a következő negyed órában már meg is érkezik az eső a hegyek ormai mögül.

Elindultunk. Vágyam az volt, hogy a Vigyázó környékéből mihamarább kijussunk, erre biztattam a szekereket — pálinkát ígérvén nekik — csapják meg a lovaikat kissé, hogy hamarabb haladjunk. A mint a hegyek mögül kikerültünk s már Meregýt is majdnem elhagytuk láttam előttem Szolnok-Doboka, Beszterce, Mármaros, Szilágy-megyék irányában, tehát egy egész félívben a sűrűn cikázó villámok megvilágításában a mindenütt feketélő égboltot, rettenetes mennydörgések zajában, amikor még fejünk fölött még nem is csepergett; szekereink haladnak s kitartó iramban hagyjuk el hátunk mögött Nagykalota, Kalotaszekirály, Zentelke községeket. Társaságunk csendes magába szállt lett. A nehéz idő láttára Istenhez fohászkodtam, hogy bennünket mielőbb fedél alá juttasson és segítsen meg az égi háború félelmétől és veszedelmétől. Este fél 9 órakor beérkeztünk Bánffihunyadra csodálatosképen a megállapított terv szerint, lehajtatván az „Erzsébet“ nevezetű vendégfogadóba s a mint annak bejárati lépcsőjét elértük, hatalmas felhőszakadás vette kezdetét, mely legalább 1 és fél óráig tartott szakadatlanul. Hálát adva Istennek, hogy megmenekültünk, vacsorához ültünk. Az idő ide beszorított minket, minthogy hamarosan cigány is előkerekedett a társaság fiataljai táncra perdültek, így mulattunk addig, míg meg nem adtam a jelt az indulásra. Kiérvén az állomáshoz csillagvilágos holdas estében, a záporosó után, felfrissült jó levegő ütötte meg orrunkat.

Vonatunk nemsokára beérkezett, melyre felszállottunk, ott jókedvünk tetőpontra hágott úgy, hogy észre sem vettük azt, hogy hazaértünk éjjel 1 óra 18 perckor. Leszállva az állomás kijáratánál egymástól búcsút vettünk, mindenki saját otthonába hazament, hogy úti fáradalmait még a hátralévő idő alatt kipihenje s friss erővel fogjon hozzá heti munkájához.

Szép volt a terv szerint sikerült is minden, ezért társaim még most is emlegetik ezen kirándulást, melynek hozzáértő megrendezéséért, ma is hálásak nekem. Én meg mindennemű elbizakodottságtól mentesen örültem, hogy többek között ezen kiránduláson is társaimnak kedvességet nyújtottam és felejthetetlen látványt és emléket szereztem részükre.

Hálámat leróttam a jó Istennek, a kísértő veszedelmektől való megoltalmazásért.

Fényképezés a turistaság szolgálatában.

Milyen gépet vásároljunk?

Irta: **Bogyó Lajos.**

Midőn arra határoztam el magam, hogy soraimat lapunk hasábjai megjelentessem, azon cél vezérelt, hogy szerény tudásomat megosszam azon turistatársaimmal, kik a fényképezés technikáját elsajátítani szeretnék.

Nem hiszem, hogy nem támadt volna egyik-másik turista társamban az az érzés, midőn egy szép tájban, virágban, növényben, vagy természeti tüneményben gyönyörködött, hogy azt képen megörökítse, úgy a maga, mint más turistatársa részére.

És ilyenkor, mint e kérdés legegyszerűbb megoldója jöhet számításba a fényképezőgép. Önkéntelenül vetődik fel az a kérdés, *milyen gépet vásároljon egy kezdő amatőr turista?*

Alapvető kérdés, amelyet szabályozni szeretnék minden további előtt, az: vajjon a kezdő egyszerű és olcsó készüléket vásároljon, vagy mindjárt a legjobbhoz forduljon és egy drágább készüléket vegyen?

Legtöbb vélemény mellett szól, hogy a kezdő vegyen úgynevezett tanuló-gépet, ennek tulajdonságait pedig úgy írják körül, hogy nem szükséges a jó és fényerős objektív, a megvilágítási idő pontos beállítására szolgáló raffinált pillanatzár is fölösleges, vagyis az első készülék legyen egy olcsó. A kezdő az első készülékét úgy is tönkreteszti, azonkívül nem is lehet tudni, hátha elmulik az első fényképezési láz stb. stb.

Ébhez a következőket jegyzem meg. Valójában jogosult az a gondolat, hogy az első tanulmányokat egyszerű készülékkel csináljuk. Mert ha valaki az ismert box (skatulya) formájú filmes-lemezes készüléket használja, akkor sok változhatatlan tényezővel dolgozik. Az objektívnek csak egy fényrekesze van, arra változhatatlan gyorsaságú pillanatzár van rászerezve. Ha mindig ugyanazt a filmet használja, akkor a fölvételi anyagnak az érzékenysége is mindig ugyanaz ma-

rad. Már most ha saját maga hívja elő felvételeit, úgy minden felvétele ugyanazon eljárásban részesül. Változékonyság csak a fölvétel tárgya és lényegében annak megvilágítottága.

Most már ha a kezdő mindazon motivumot, amely gépe elé kerül, a már eseteltt egyforma feltételek között veszi föl, ismert módon kezeli továbbra is, ugyanazt az előhívót és fixálót használja negatívjai kidolgozásánál, ha csak egy kissé is tisztában van negatívjai használhatóságával, okvetlenül, jó áttekintést kell nyernie arról, hogy az illető felvételek között mit lehet eredményesen fölvenni és mit nem. Egy fényképezésben jártas jóbarát vagy ismerős ennél a megítélésnél leginkább lehet segítségünkre.

A kezdőnek azután ez a segítőtársa megmagyarázza az esetleges hibákat, hogy az egyik negatív kevésbé van megvilágítva, mert a fölvétel későn délután lett csinálva, vagy borult volt az idő, esetleg nagyok az ellentétek a negatívon, mi rontja a kép hatását, ez onnét származik, hogy a felvevő nem vette kellő figyelembe azt, hogy a felveendő kép egyik része erős megvilágításban volt, míg másik részét egy sötét erdő képezi és így a pozitíven az erős megvilágításban levő rész csak alig látható részletekkel, míg az erdő teljesen fog másolódni.

Ha azonban a kezdőnek tetszés szerint változtatható nyílású objektívje van, az expozíciós időt pontosan szabályozó zárral, ezenkívül még gyakran változtathatja a fölvevő anyagot (filmet-lemezt) és az előhívóját, ekkor legközelebb áll az a föltevés, hogy kezdetben eme tényezők biztos használatára nem képes, mert sokat változtat a fényrekeszen és a záron s végül maga sem tudja, milyen feltételek mellett történt a felvétel. Ilyen körülmények között annak megállapítása, hogy miért sikerült, vagy miért nem sikerült a fölvétel, nagyon nehéz, sőt sokszor lehetetlen.

Mégsem ajánlom kezdésre, ha az anyagiak nem korlátoznak, olcsó és ezért kis teljesítőképességű fényképezőgép beszerzését. Vég-eredményben minden komplikált kamarával megteremthetők azok az egyszerűsített felvételi feltételek, amelyeknek célszerűségét eléggé megvilágítottam. Első felvételeinket mindig egy és ugyanazon beállításával, valamint ugyanazzal a lemez- és filmanyaggal vesszük fel, továbbá ugyanazon előhívót használjuk a kidolgozásnál, akkor ugyan-csak azonosak a feltételek és a tanulógéppért való kiadást, mely utóbb mégis csak felesleges, megtakarítottuk.

Akiknek az anyagi helyzete megengedi, vásároljon jó objektívű készüléket, gondolja meg, hogy azt egész életére szerezte be!

Képnagyságnak a 9×12 cm-es lemeznagyságot, vagy legfeljebb a 10×15 cm-est ajánlhatom turistatársaimnak. Az ilyen készülék

még könnyen kezelhető, a vele előállított képek nagyítás nélkül is kielégítik az igényeket.

Ha a nagyságról már döntöttünk, továbbiakban azt kell kutatnunk, melyik kamara-rendszer a legegyszerűbb annak a turistának, aki minden célra kíván felkészült lenni. Magától értetődő, hogy a készüléknek kihuzata, vagy más segédeszköze legyen arra, hogy az objektívet megfelelően kihasználhassa, tehát hogy a különböző távolságban fekvő tárgyak éles fényképezését lehetővé tegye. A dobozalakú kamarák, amelyről előbb megemlékeztem, sokoldalú fényképezési tevékenység számára nem jöhetnek szóba. Mint kamararendszereket, főleg az úgynevezett támasztékkarokkal ellátott és sínrendszerű kamarákat különböztetjük meg. A támasztékkarokkal működő készülékeknek vannak bizonyos előnyei. Rendkívül könnyen felvételre készek, nagyon stabilak és kicsinyre összecusukhatók. Nagy hátrányuk, amely változatlanul egybefügg a szilárd feszítő rendszerrel, hogy az objektív és a beállító üveg közötti távolságot korlátozott mértékben változtathatjuk csak annyira, amennyire azt a esigamenet foglalata megengedi, éppen ezen nagy hátrányánál fogva turista-társainknak nem ajánlom.

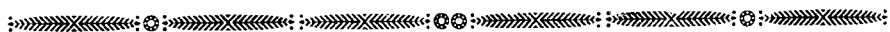
A másik csoportba tartoznak a sínrendszerű kamarák. Főleg mechanizmusokat ezeknél épügy mellőzni kell, mint minden másrendszerű készüléknél. A főkövetelmény az, hogy olyan berendezés legyen rajta, amely az objektívnek magasra és mélyre, valamint oldalraállítását oly mértékben engedi meg, hogy a kamara 90 fokkal való elfordításánál ugyanazon mozdulatok kivehetők legyenek. Különös gonddal kell megvizsgálni a készülék előfalát. Ennek az úgynevezett objektívtartónak a kamarasínben való elmozdítható beépítése oly szolid kidolgozást igényel, hogy hosszú használat mellett se lazuljon meg. A Zeiss, Ikon, Voigtländer, Agfa, Rodenstock, Zeca, Patent-Etui etc. kamarák ebből a szempontból kitűnően átgondoltak, konstrukciójukban mintásan megalkotottak, stabilitásuknak a csökkenését nagyon hosszú használat mellett sem kell féltenuünk s ezért nagyon ajánlhatom turistatársainknak, különben is az összes készülékek közül ez a typus a leguniverzálisabb, mi turisztikai szempontból elengedhetetlen.

Itt még meg kell említsem a tükörreflex kamarákat, melyek a redőnyzáras kamarák csoportjába tartoznak. Lényegük abban áll, hogy az objektív által vetített kép, tükör segítségével, — amely közőnségesen 45 fokban hajlik el az optikai tengelytől — egy vízszintesen fent elhelyezett mattüvegre kerül, amelyet az oldalfénytől ernyő véd s felülről megtekinthető és rajta a kép pontosan ellenőrizhető. Előnye a többi gépekkel szemben, hogy vele $\frac{1}{2000}$ másodperenyi

pillanattfelvételek eszközölhetők. Viszont hátránya, hogy nagyon gondos kezelést igényel, főleg tisztántartás szempontjából. — mi ugyan vonatkozik a többi gépekre is — mert különben hamar tönkre megy (óvandó portól, piszoktól stb.). Nagy előnye van gyors mozgásu sportfelvételeknél. De turisztikai szempontból nem bír nagy fontossággal.

A keresőre és más segédszerkezetre későbbi magyarázataimban még visszatérek.

Végül még csak annyit a készülékek megválasztásánál, hogy a hozzánemértőnek ajánlatos felkérni egy olyan ismerősnek segítségét, kinek e téren több tapasztalata van, amennyiben nem volna, úgy inkább forduljon bizalommal a szakkereskedőhöz. Városunkban régi multra visszatekintő megbízható szolid üzlet Kovács P. Fiai, mely mindenkor készséggel rendelkezésre áll bármely szakkérdésben tagjainknak és szívesen útbaigazítja az érdeklődőket, valamint mi is az egyesületben.

A lurlochí barlang-kutatók megmentése.

Irtta: **Dr. gr. Logothetti Oroszt.**

Mintha nem is három és fél évtizeddel ezelőtt, kis gimnázista koromban történt volna, olyan jól emlékszem ma is arra az izgaló turistai eseményre, melynek fejleményeit a sajtó hirszolgálatára révén annak idején a fél világ leste napokig lélegzet-visszafojtva, s melynek részletei most, egy bécsi lapban olvasott leírás hatása alatt, teljes élénkséggel elevenednek meg újra lelkemben.

1894. április hó végén történt, Grácztól nem messze. Alig fél kilométerre Semriach kis stiriai községtől, a hasonló nevű patak egy sziklaörvényben tűnik el, hogy aztán (a ponori vagy alsószolesvai Büvőpatakhoz hasonlóan) 72 méteres földalatti út után a hegy tulsó oldalán a sziklából kilépve, rövidesen a Mura folyóba ömöljék. Abban az időben a barlangok, melyeket a patakok a hegy belsejébe vájtak, még kevéssé voltak ismeretesek s így 1894. április 28-án, egy szombati napon két gráci turista-egylet útrakelt, hogy a „Lurloch“ nevű barlangban alapos kutatást végezzen. Fogadást kötöttek, hogy melyikük fog hamarabb célt érni. A „Höhlenforscher“-ek már a barlangban voltak, amikor a másik egylet tagjai a bejáráthoz értek. Utóbbiak megakarván tréfálni a győztes konkurrensüket, a földalatti paktaktól a barlanghoz vezető kéményszerű feljáratot ágakkal, s hasonlókkal eltorlaszolták, majd visszavonultak a semriachi vendéglőbe s

vártak, míg a barlangban levők, kiknek az akadály eltakarítása rendes körülmények között legfeljebb idővesztességet, de bajt nem okozhatott volna, szintén visszatérnek.

De ekkor közbejött egy előre nem látott súlyos komplikáció, amennyiben aznap délután egy erős felhőszakadás vonult el Semriach határa fölött. A máskor oly szerény vízállású patak rohamosan megnöve, eserjéket, fákat s rengeteg iszapot vitt magával, ami betódulva a hegy alatti mederbe, az ott levő barrikád körül nemcsak teljesen eltorlaszolja a barlang nyakát, hanem hova-tovább a megvadult vizek tömege mind fennebb nyomul a barlang üregébe is.

Az ott levő hét ember teljesen el van zárva a külvilágtól, alig egy-két napra való élelmiszerral s néhány szál gyertyával ellátva, és csak nehezen bír a mind fennebb tóduló víz elől a barlang magasabbban fekvő részeibe visszavonulni.

Ezalatt a vétkes másik gráci csapat és Semriach egész lakossága emberfeletti erővel dolgozik a bennrekedtek megmentésén, de hiába! Megmozdul az egész környék s Gráczból negyven főből álló mentőexpedíció érkezik. Mikor ezek sem tudnak segíteni, két gyalogezred utászesapatait, majd műszaki csapatokat is rendeltek a helyszínére, de ezek sem érnek el eredményt. Az egész világ izgalomban van. Távirati tanácsok ezrei érkeznek mindenfelől, köztük egy cabel-sürgöny Philadelphiából. Inmár hét napja vannak elzárva, anélkül, hogy egy lépéssel is közelebb jutottak volna megmentésükhöz.

E válságos pillanatban StírIA helytartója felhívással fordul Staindl századoshoz, a lurlochi barlang alapos ismerőjéhez, ki Fischer nevű szolgájával május 6-án érkezett Semriachba. Be kellett szüntetni a robbantásokat, s valamennyi más mentési kísérleteket, mialatt a két hős benyomult a 72 m. hosszú sziklatorokba és végtelen nehézségek után megközelítették a 7 m. hosszú s akkor csupán 40 cm. magas, a tulajdonképeni barlanghoz vezető kéményt. A százados kötélen fogja Fischert, ki teljesen levetkőzve, a barlangnyílás körüli iszap-medencében tapogatózik előre, míg az elárasztott grotta-nyílások zürzavarában végre megtalálja azt a barrikádot, mely a lefolyást eltorlaszolja. Vízben, iszapban végzett kétórai munka után sikerül a két fáradhatatlan életmentőnek, a patak lefolyását szabaddá tenni, s most a barlang-kémény betömött nyílásának megtisztításához fognak. Egy további negyedóra múlva halvány gyertyafényt látnak felszállani a barlang felől s nemsokára annyira kiszélesítették a nyílást, hogy annak a végleg elgyengült hét szerenecsétlennek erősítőszereket tudtak benyújtani.

De most a két hős a további munkálatokat másoknak engedte át s mikor visszatérnek a szikla-üregből, a hallatlan fáradtságtól alél-

tan esik össze Fischer, míg Staindl százados is közel van az ájuláshoz.

S mikor a nyolcnapos irtózatos földalatti fogságból megmenekült hét természetbarát, az éhségtől, lelki kínoktól megtörtén, vánszorongva vagy mások által támogatva május 7-én visszatér a napfényes életbe, a különvonatokon odasereglett kíváncsiak sok ezer főnyi tömegének zúgó üdvrivalgása fogadja őket.

Ma az akkori hírhedt „Lurlochi“ barlang (a krajnai Adelsbergi barlanghoz hasonlóan) bejáratának műszaki megnyitása következtében teljesen veszélytelenül járható nem-turista látogatók által is, kiknek a vezető hátborzongató részleteket mond el a régi lurlochi dráma szereplőiről, de egyben nem feledkezve meg cselekvő hőseiről sem, kik közül Staindl nyug. ezredes 75 éves aggastyánként Bécsben tengeti életét csekély tisztii nyugdíjából.

Téli kirándulás a Gáinára.

(Arad megye.)

Irta: **Ifj. Mátyás Vilmos.**

Van nekem egy fiatal turista barátom, ifj. Mátyás Vilmos a neve. Aradon lakik és végzett gimnazista. A valóságban nem láttam őt soha, csak a nekem megküldött fényképéről ismerem, ellenben mindjárt megismerkedésünk első napjaiban kiismertem, hogy olyan ügybuzgó turista-levelező, hogy főtikári elfoglaltságom mellett semmiesetre sem tudom vele a versenyt felvenni. De mint a valóságban is lelkes turista, a f. évi február hó 28-án másodmagával nekivágott a leányvásáraitól híres Gáina hegy 1486 m. magas, hóborította csúcsának s ezen útjáról küldött levelében írja le élményeit, amelyek mint egy fiatal turista tanulságos megfigyelései megérdemlik, hogy e rövid cikk keretében közreadjuk.

Szerkesztő.

***

Nagy-Halmágyról lóval mentünk egy fatermelővel együtt Kis-Halmágyon keresztül s innen északkelet felé a Vrf. Illicesti (726 m.) csúcsán és a Trestióra (829 m.) csúcsán át, illetőleg ez utóbbinak az oldalában lévő serpentin ösvényen az Obersia völgybe.* Ezen egy darabig fölfelé lovagoltunk egészen az erdőkezelői lakig s itt a lovakról leszállva, útitársam munkája után nézett, én pedig egy Vasilie nevű parasztfiúval elindultam a völgyön felfelé. Az első völgyelága-

* Lásd a Special-karte Z. 20. Col. XXVII. vasköli und Nagy-Halmágy ez. lapját.

zásnál a középben kiemelkedő hegyháton lévő szerpentinszerű kocsíúton felkapaszkodtunk a gerincre. Ezt a hegyet Dealul Aradului-nak hívják; oldala erdős, tetején szép terjedelmes kaszáló van. Itt már mindenütt hó volt, az 1083 m.-es magasságú ponton már 30 cm. és feljebb mind jobban vastagodott. Megpihentünk a Fehér forrásnál (Fântâna Alba) és jót ittunk a pompás hideg vízből. Innen kezdve mind magasabb lett a hó úgy, hogy a D. Arsuri 1283 m. és a Gáina melletti 1342 m.-es csúcsokon már nehezen járkáltunk a fél méteres hóban és minduntalan derékig estünk bele, amitől aztán hamarosan át is ázott a cipőm és a ruhám. A gáinai fakalibától, mely a régi gyönyörű menház helyén épült, a Δ trigonometriai pontig állandóan nyakig voltunk a hóban, mert itten a szél úgy összefújta a havat, hogy a legnagyobb boróka bokrok felett is méteres hó volt, amelyre amikor ráléptünk, állandóan beszakadt alattunk. Végre délután $\frac{1}{2}$ órakor fenn voltunk a tetőn. (1486 m.) hol egy parányi szellő sem fúj és valóságos alpesi hőség fogadott. De az a kilátás, ami innen feltárult, kétszer anyi fáradságot is megért volna. Még Vásziliét is megihlette a ritka látvány és önkéntelenül felkiáltott: „Vai de mine, toate lume la picioarele noastru!” Háát körülbelül így is volt. Nyugatra a Körös vize, mint ezüst kígyó kanyargott; kelet felé a gyalui havasok és az Aranyos vidék nagy hegychaosza látszott; északra a Nagy-Bihar 1849 m. magas hegylánc, délre és délkeletre pedig az óriási Vulkán, a Csetátyc ismerős félgömbje, a Bulzesdi szikla, a Detonáták és a rengeteg ismeretlen hegytömeg terjengett. Erdély medencéjét nagy köd borította, e felett egy darabka kék ég és ebben lebegett délen a fogarasi havasok és a Revezát összes ormainak tömege.

Egy órát időztünk csak fenn, mert nem volt több időnk, így is a sötét éjszakába nyúló útunkban hazafelé egy helyen eltévedtünk, de az az egy óra is elég volt arra, hogy a látványt sohse felejtsem el. Az egész panoráma fehérbe öltözötten mutatkozott, csak itt-ott zöldelt egy kis folt, honnan vagy a szél sepere le a havat, vagy az erősen tűző nap olvasztotta meg. Mindenfelé néma esend, csak néha-néha szólal meg az emberi kultúra: egy-egy távoli fejszeesapás. Fél háromkor indultunk lefelé és $\frac{1}{4}$ 6-kor Obersiánál voltunk, honnan az eltévedést is beszámítva, $\frac{1}{2}$ 9 órakor beérkeztünk Halmágyra.

A félnapos kirándulások utmutatója.

Írta: **Losonczi János.**

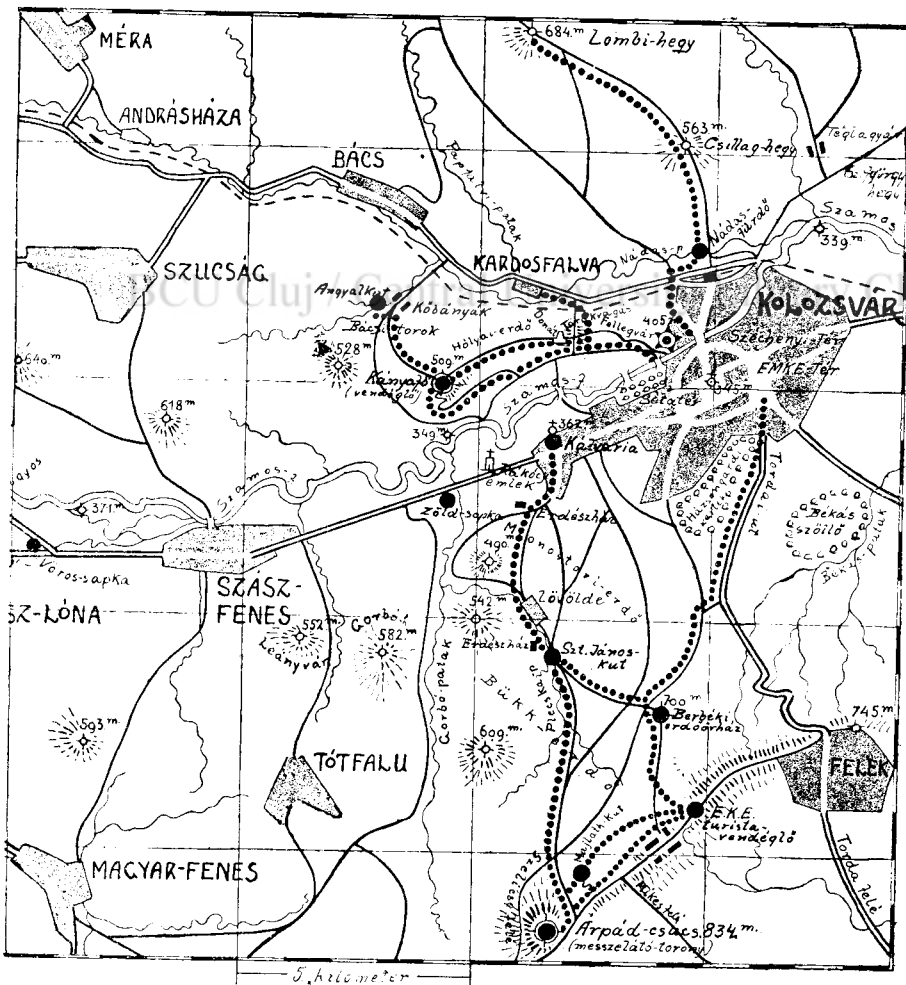
Az Erdély 1-ső számában megjelent a közeli kirándulóhelyeket megjelölő cikkemben nem foglalkoztam az útirányok, bővebb ismertetésével. Mivel ezt többen kifogásolták, most pótlólag röviden megpróbálom a megközelítési módokat is vázolni.

Tavaszi-Őszi kirándulások: 1. Jósika-kilátó. A Szent Péteri templomig autobusz. Tovább a Javitóintézet mellett a Szent György hegyi szőlők alatt, amíg azok a Cink-tanyánál véget érnek. A már messziről látszó kopasz hegykúp a Jósika-kilátó. Ide felkapaszkodva láthatók a nagykiterjedésű szénafüvek. Vissza a szőlők tetején a Kajántói-uti téglagyárak felé vivő bármelyik úton. — 2. Pokol-köz-Tekintő. A járványkórház mellett Kajántó község felé haladó úton a város végétől 1 km.-re fel a jobboldalon a gerincre vezető úton. A gerine alatt már messziről látható szakadék a Pokol-köz. Átmenve rajta a Fejérd felé vezető úton a gerinere és az utat elhagyva ezen tovább nyugati irányban. Egy negyed óra múlva előttünk egy kis domb, melynek tetején üreg van, ez a Tekintő. Kedvező alkalomkor az északi és délkeleti Kárpátok láthatók róla. Ezen két út megközelíthető azon esetre, ha az Iris porcellángyári autobusz nem közlekedne, a Renner börgyári autobusról is. — 3. Rózsa-kút—Lombtető. A vasútállomás mögött fekvő Brétfű szőlőhegy a Kerekdomb mellett vezető útján fel csak a hegypásztor kalauzolása mellett található meg a Rózsa-kút, mert magánterületen fekszik. Innen tovább fel a csillaghegy és a gerincen tovább haladva a Lomb-tetőt érjük. Vissza akár le a Kajántói, akár a Lombi gazdaság jó szekérútját vehetjük igénybe. — 4. Kardosfalva—Bácsközség. Autobusz a Törökvágásig. Onnan a hegyen át Kardosfalva, tovább Bácsközség, honnan vissza vonattal is lehet jönni. — 5. Az Erzsébet sétaúton fel a Fellegvárba, onnan a tűzérístálló mögött a Szanatórium mellett le a völgybe, majd a lőpor magazin megkerülésével ismét fel a gerincre. A Törökvágáson át a Ilója erdő felső útján a Kányafőre. Tovább nyugatra az első jobbra levezető úton a Băcstoroki kőbányába, melynek elején van az Angyal-kút. Vissza az erdő alatt vezető úton. — 6. Kányafő—Szent Pál-tető. A sétatéri autobusszal az úgynevezett Flügel-útig. Innen fel a szerpentineken a Kányafőre. Tovább egyenesen nyugat felé a következő magaslat a Szent Pál-tető. Vissza a hegy alatt a Burgya-féle vendéglő felé vezető úton.

II. 1. Szent János-kút. A monostori autobuszon a Kalányos-utcáig, ezen fel az utca végén balra térő gyalogösvényen az erdőirtásba. Ezen keresztül fel a gerincre, magunk előtt látjuk a Pleeska völgyet. A

völgy felső részén látható házon túl van a Szent János-kút. — 2. Majláth-kút. A monostori sörházon túl balra térő utcán betérve folyton a patak mellett haladva, később jobbra a eszerjésbe vezető szekérúton a déli irányt szigorúan megtartva áttérünk a Pleeska-völgy felső szakaszára, ahonnan már piros jelzések vezetnek a Szeliesei útra Ezen jobbra térve nemsokára a kékkel jelzett úton balra fel elérjük a Majláth-kutat. Onnan a kelet felé vezető kék jelzés mentén vissza a Beresényi turistaházhoz. — 3. Rákóci forrás. A Beresényi turistaház háta mögött a nyilak irányába felfelé vivő piros jelzést követve alig hogy az erdőből kiérünk az előttünk levő patak mederbe megtaláljuk a Rákóczy forrást. Vissza az erdő mellett a jelzést követve a kilátó dombon át körutat képezve, vissza a turitaházhoz. — 4. Békás. A

Kolozsvár környékének turista térképe.

Györgyfalva felé vezető úton addig, amíg az első patakot elérjük, itt jobbra a patak mentén fel, amíg a kerteknek vége van és a Felekről jövő gyalogösvényen vissza az új templomhoz. Haza a rendes szekérúton. — 5—6. Szamosfalvi gyógyfürdő, Kolozs sósfürdő. Mindakettőhöz nyáron rendes autóbusz járat van a Román Opera elől.

Ez volna a rövid leírása a közeli kiránduló helyeknek. Térképen szemlélhetővé van téve a Beresényi turistaház verandájában kifüggesztett térképen. A helyes megoldás mindenesetre az volna, ha az E. K. E. Kolozsvár és környéke címen háromnyelvű ismertető füzetet tudna kiadni, megfelelő térképpel ellátva, ami már munkába is van véve.

Ornithologia.

A csóka figyelme.

Írta: **Orosz Endre.**

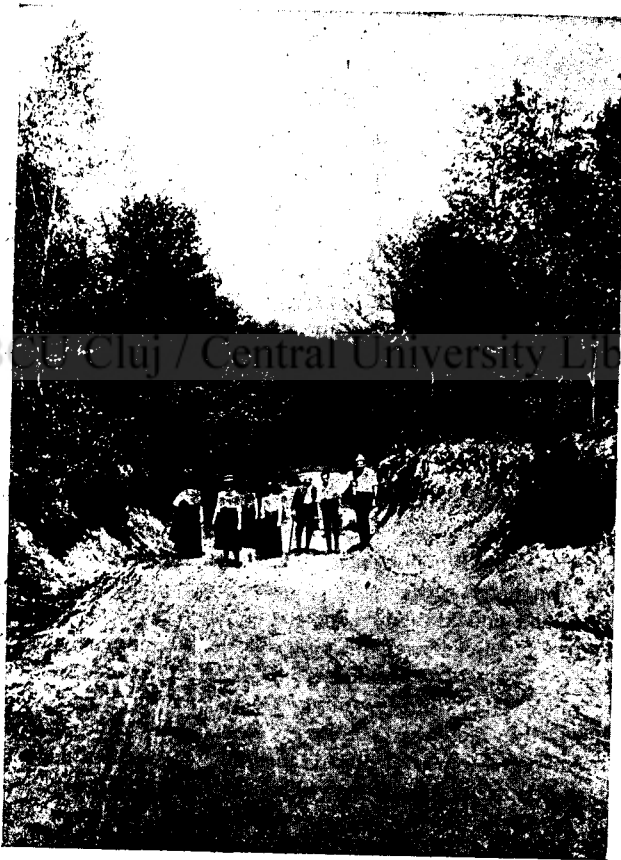
Másodemeleti lakásom eresze alatt éveken át fészke volt a molnár feeskének (*Chelidon urbica*). Ismétlem, csak volt, mert a madártársadalom cigányai: a szemtelen házi verébek (*Passer domesticus*) erőszak jogán a fészket már évek óta elfoglalták és megszállva tartották. Reggelenként olyan éktelen csiripelést visznek végbe a házfedél ereszén, hogy ez az örökös zsvajj már nemcsak engem avatott harcoss ellenségükké, hanem a városban kószáló esókák (*Corvus monedula*) is figyelmesekké lettek rája. Május hó 15-én vettem észre ugyanis, hogy a mit eddig még sohasem tapasztaltam, reggel 8 órakor a házfedélre szállt 4 csóka közül az egyik, — miután az ereszszeléről alátékintve kifürkészte a csiripelés okát, — a fészekre kapaszkodott s abból kihúzva egy verébfiókát, azt a fedél lapos tetején a reá várakozó másik hárommal együtt $\frac{1}{4}$ óra alatt szétdarabolták és fellakmározták. Az élelmes csókák ezt a mesterkedést 16-án, 17-én és 18-án is megismételték mindig a reggeli órákban, annyi különbséggel, hogy 18-án reggel már $\frac{1}{2}$ 7 órakor láttam őket egymás ellen is hadakozva lakmározni.

Midőn ezen érdekes észleletemet itten elmondottam, e közleményemet nem zárhatnám le anélkül, hogy fel ne hívnám a turisták, a komolyabb tanulók, vadászok, gazdálkodók és minden természetbarát figyelmét hasonló tanulságos megfigyelések eszközzésére. A szabad természet világában ugyanis bő alkalom nyílik szebbnél-szebb ilyen érdekes észleletre, ha t. i. az erdőt-mezőt járó turista esendesen tud viselkedni, ellenben a duhajkodó hangos, lármás turista ilyen megfigyelésben nem részesülhet.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A szindi kirándulás.

Május 4-én az EKE egy hatlagu társasága, melynek tagjai: Orosz Endre és Kardos Béla vezetők, Polareczky Dániel és neje, Kulcsár György és Szabó István voltak, azzal a céllal ment ki a Torda melletti Szindre, hogy **Bors Mihály** itteni

Kirándulók a szeliceai úton.
(Höncz Arisztid felvétele.)

birtokos úrnak alapító tagsági oklevelét kézbesítse. Reggel háromnegyed 7-kor indultunk a Blaga-cég egyik Chevrolet autóbuzsán, mely helyenként 50 km-es sebességgel haladva egy óra alatt Torda főterére szállított bennünket. Innen gyalog folytattuk utunkat az 5 Km. távolban fekvő Szindre, melynek határában

2 tavat láttunk s ezek közül kivált az út balján levő, ma is vízzel telt medence-pompás halastó lehetett a középkorban. A község unitárius temetőjében érdekes régi sírkövek találhatók. A faluban éppen indulás közben találkoztunk Bors Mihály úrral, ki lekötelező szívességgel fogadta társaságunkat; megmutatta mintaszerű kertészetét és a nyári szezonban rendezendő kirándulásra meghívta Egyesületünk elnökségét is. 12 órára járt az idő, mikor a **Torda-hasadékhöz** indultunk az építendő menedékház helyének megtekintésére, hova Bors úr is kijött velünk. Itt a helyszínén örömmel fogadtuk utbaigazító tanácsait és hálás köszönettel vettük tudomásul azon jóakarató lelkes érdeklődését, mellyel a létesítendő menedékház felépítése, háttérének fennyessel való beültetése és halastóval való kiegészítése munkájában is megígérte szives támogatását. — Az idő előrehaladott volta miatt 2 órakor sietve átmentünk a hasadékon és Peterd községen s a Hesdát patak völgyén este 6 órakor P. Szt.-Királynál betértünk a szelistyei völgybe. Egy északról délre a szelistyei patak mentén elhúzódó igen szép erdős völgy ez, melyen bizony turisták sohasem járnak. Félőrai pihenő és oszona után ismét sietniünk kellett, hogy a Szelistye falu feletti Dumbráva hegy gerincét 8 óra tájban még elérhessük, nehogy a kereszül-kasul vonuló erdei utak tönkelegében a sötétség beálltával majd eltévedjünk. A **Dumbráva** 791 m. magas gerincétől gyönyörű élvezet volt finom homokos utakon holdvilágnál haladni, de 9 óra után, midőn a szelicsői **Magura** mellett voltunk, a Bükkerdő sötétjében kellett bandukolnunk s itten bizony **Kardos Béla** erdőismerő tagtársunk kalauzolása mellett értünk ki 10 órakor a szelicsői szekérútra. Nem lehet felségesebb élvezete a kolozsvári turistának, mint éjjel ezen a szelicsői erdős úton végigmenni. Aki a holdvilágos nyári éj melancholikus nyugalmát szereti élvezni, az ne sajnáljon ezen útra egy társas sétát tenni. Mi csak 12 órára értünk le otthonunkba s úgy hiszem, ezen kirándulást nem feledjük el egyhamar.

A meziádi Czárán-emlékünnepeley.

A nagyváradi Sport-Egylet Turista Osztálya pünkösdi vasárnapján szépen sikerült turista ünnepélyt rendezett a meziádi cseppkőbarlangnál, melynek előcsarnoka sziklafalába emléktáblát vésve, azt a néhai nagy természetbarát, Czárán Gyula tiszteletére és emlékére ekkor leplezték le. Az ünnepélyen Meziád népén kívül a N. S. E., N. A. C., a Makkabea, az E. K. E. Arad, Székelyhid és Belényes turistái voltak jelen többen, mint 300-an. Az E. K. E. 27 tagú küldöttséggel volt képviselve, melyben 9 hölgy is volt, akik dícséretreméltó kintartással tették meg az odavezető 8 kilométernyi hosszú, de terhes hegymászással kezdődő gyalogutat. Az ünnepélyen résztvevő kiránduló tagok névsora a következő: dr. gr. Logothetti Oroszlai elnök, Orosz Endre főtitkár, Nemes Gyula főpénztáros és neje, Baatz Ady, Barla Ernő, Bölöni Sándor, Fekete József, Fülöp Aranka, Fülöp Géza, Györke Márton, Heigel Ákos, dr. Kopp Elemér és neje, Kopár Imre, Lukács Imre, Miklós Lajos, Orosz Klári, Orosz Lili, Z. Sebess József, Szolnok Gyula, Tóháti Erzsébet, Tóháti László, Váradi Gizi és Cseh Ferenc Bánffyhunyadiól.

Kiránduló társaságunk a vasárnap hajnali 2 óra 11 perckor induló személyvonattal utazott Jád völgy állomásig, honnan 6 órakor Weisz Leo szudricsi faiparvállalati igazgató úr lekötelező szívességéből iparvasúton mentünk tovább Csarnóháza, Remez helységekén át 13 kilométer és onnan még 11 km. hosszú út-

vonalon egészen a Piatra Bulzului nevű hegyesűcs melletti kis völgynyílásig, hol elhagyva az iparvasutat és a Jád-völgyét is felkapaszkodtunk a Jád patak völgyénél 300 méterrel magasabb gerincevonulatra. Ezen 8 km.-nyi út hátrahagyása után 2 órával érkezünk meg a barlanghoz, hol már ekkor egész sokadalom volt egybegyűlve. Rövid pihenő és ebéd után kürtszó jelezte az ünnepség kezdetét, melynek első szereplője Pop Juon meziádi gör. kath. lelkész volt, ki az egybegyűlt köznépek magyarázta meg a mai ünnep jelentőségét. Azután Papp Lajos szavallta el Czárán emlékezetére írt hangulatos ódáját. A leleplező beszédet Perédy György hírlapíró tartotta, aki lelkes szónoklatában színes szavakkal festette a Biharhegység pazai világát és Czárán itteni munkásságát. Lehullván a lepel látható lett a szikla kemény kővébe vésett emléklábla, melynek két-nyelvű felíratát a mellékelt kép mutatja. A leleplezés után dr. gr. Logothetti

Cluj

Oroszt elnökünk üdvözölvén az N. S. E.-t, átadta a szót Orosz Endre főtitkárnak, ki az alábbi üdvözlő beszédet mondotta:

Kedves Turista Testvéreink!

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület midőn kézhez vette az Önök szíves meghívását, nemcsak a legnagyobb örömmel batározta el az itteni képviseltetését, de tisztikara élén egy 27 tagú kiránduló társaság egybetoborzásával is sietett ezen a lélekemelő ünnepélyen résztvenni.

Szokásos udvariassági aktus volna azonban csak Egyesületünk tiszteletét és üdvözlését tolmácsolni ezen alkalomból, de ennél sokkal több okunk van idezarándokolni, mert az E. K. E. is részt kér abból a kötelességből, hogy Czárán Gyula elhunytának negyedszázados évfordulója emlékezetét megünnepelje.

Hogy ki volt Czárán Gyula? azt minden erdélyi és bihari turista tudja. Mégis az ujonc-turisták kedvéért legyen szabad Ót a következőkben aposztrofálnom:

Czárán Gyula az aradmegyei Seprős község szülötte, Menyháza remetéje, a bihari hegyvidék legérdemesebb kutatója, a turista körútak remekművé alkotója,

országos nevű turista, a turistaság tudós apostola, Oncsásza hercege, Galbina fejedelme és a turistaság kultuszának világító meteorja volt.

És mindezekon kívül az EKE 1900 július 15-én, Nagyenyeden tartott közgyűlése a legnagyobb turista elismeréssel, tiszteletbeli tagsággal tüntette ki Czárán Gyulát. A díszoklevelet átadó küldöttségnek Czárán a következőket mondotta:

A meziádi barlang kapuja.

„Kedves nekem e díszoklevél, mert attól jő, melynek én már eddig is nagy hálával tartódom.

Sokáig dolgoztam én anélkül, hogy valaki komolyan vette volna munkámat s hogy ennek valami jelentőséget, fontosságot tulajdonítottak volna. Az E. K. E. volt az első, amely azt észrevette, figyelmé tárgyává tette, megértette, méltányolni kezdte elismerésében s hathatós erkölcsi és anyagi támogatásában részesítette.

Midőn ezt láttam, csak akkor és csak ettől fogva kezdtem először érezni azt, hogy nem dolgozom hiába, hogy nem végzek hasztalan munkát, hanem hogy az hézagot pótol.

És ezt az édes, holdog érzést az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek köszönhetem.

Az E. K. E. által nyújtott eme megtisztelő kitüntetés újabb ösztön lesz rám nézve, az egyeslet céljainak szolgálatában, melyek az én céljaim is, tovább munkálkodni.

Friss erőt fogok abból meríteni a zászló alatt, melyre kedves hegyeink természeti szépségeinek felkutatása, megismertetése és művelése van felírva: küzdeni mindaddig, míg e közös célt el nem érjük.“

Midőn Czáránnak ezen hozzánk szóló szavait idézem, okmányyszerű bizonyítékát ohajtottam adni annak a körülménynek, hogy Czárán Gyula már 30 esztendővel ezelőtt az E. K. E.-nek nemcsak legjobb barátja, de kitüntetett tiszteletbeli tagja is volt.

A turisták családjában mi tehát az idősebb, Önök pedig az ifjabb testvér szerepét töltik be. Czárán Gyula turista atyánk elhunytá óta a történelem szereke legázolt bennünket és szomorú, gyászos életünkben nem akad senki, aki bennünket, érdemtelenül sujtottakat jóindulatulag támogatna és vigasztalna.

Midőn tehát a menyházai sírkertben rólunk, kedves gyermekeiről álmodozó turista atyánk áldott emlékezetét ma felidézzük, itt a természet anyakeblén, mint az Isten legszebb templomában ezen emléktábla legyen az oltár, mely előtt piros pünkösdi ünnepén azzal az imádságszerű óhajjal köszöntöm az egybegyűlt ünneplő turista társaságot, hogy az Erdélyi Kárpát-Egyesület és a Nagyváradi Sport-Egylet turista szakosztályának édes testvéri szeretete egy megértőbb, szebb jövőreményében — — örökké éljen!

A Nagyváradi Athletikai Club és a Makkabea nevében Klein Sándor mondott üdvözetet és helyezett koszorut. Az N. S. E. szalagjával díszített másik koszorut Tátray Gusztáv szakosztályvezető tette fel az emléktáblára hatásos szavak kíséretében. Az E. K. E. cserfalombokból készült koszorújának széles, zöld szallagján a következő felirat volt olvasható: „Halhatatlan Czárán Gyula Emlékének. Kolozsvár, 1930. június 8. E. K. E.“

Az ünnepség után a barlang bejárása következett, mely úgy nagyság, mint szépség tekintetében méltán vetekedik a 8 és fél km. hosszú aggteleki és a 4 kilométeren járható adelsbergi barlangokkal. Huszas csoportokban, carbid lámpákkal történt a bejárás, melynél a barlangot jól ismerő nagyváradi turisták voltak a vezetők. Legutolsónak kolozsvári turistáink tekintették meg a barlangot, miközben elragadtatással gyönyörködtek a földalatti tündérpalota szebbnél-szebb cseppkőalakzatain. Sajnos! barbár kezek sok pusztítást vittek véghez a barlang terméiben s végül is megérdemelné e legnagyobb barlangunk, hogy akár az állam, akár a nagyváradi turista osztály, mely erre illetékes, elzárassa, amíg teljesen el nem fogják pusztítani. A barlang hatalmas előcsarnokában reggelig tartó vidám mulatság, éneklés, meg lánc zárta be az érdekes turista ünnepélyt. Fénykép-felvételeket Heigel Ákos, Györke Márton és Orosz Endre készítettek. Mindvégig pompás idő kedvezett e szép kirándulásnak, melyet Eke-turisták e nyáron meg fognak ismétlni.

Kimutatás

az E. K. E. gyalogos osztályának 1930. évi kirándulásairól.

Összeállította: **Györke Márton.**

Sorszám	Dátum	Kirándulás helye	Vezető volt	Részv.	Hány km.
1	I. 1.	Szent János-kút - Majláth-kút - Mikestető és Bercsényi ház.	Györke Márton	4	25
2	I. 5—6.	Géczyvár - Járavölgy - Testes - Kisfenes	Nagy Ilonka	10	65
3	I. 5—7.	Bükk-erdő - E. K. E. kör-út - Bercsényi ház	Snjaric Franjo	5	25
4	I. 5—6.	Hidegszamos völgy - Hideghavas - Járavize	Györke Márton	4	86
5	I. 12.	Monostori erdő - Szent János-kút - Felek	Györke Márton	5	27
6	I. 19.	Felek és Bányabükk környéke	Györke Márton	4	20
7	I. 26.	Mikestető - Gorbóvölgy	Györke Márton	6	20
8	II. 9.	Bükkerdő - Kismagura - Szelicse	Nagy Ilonka	7	25
9	II. 16.	Pappvölgy - Monostori erdő	Györke Márton	5	16
10	II. 16.	Torda - Torda hasadék	Péter János	11	70
11	II. 23.	Majláth-kút - Feleki kilátó - Rákóczy forrás	Györke Márton	10	25
12	III. 2.	Gorbó völgy - Árpádcsúcs - Pappvölgy	Györke Márton	10	20
13	III. 14	Lombi-erdő - Pokolköz - Tekintő	Györke Márton	9	20
14	III. 16.	Leányvár - Tóthfalu - E. K. E. forrás	Györke Márton	8	30
15	III. 23.	Gyógyfalva - Nagycsolt - Felek	Györke Márton	11	35
16	III. 23.	Magyar-Peterd - Torda-hasadék - Torda	Nagy Ilonka	9	65
17	III. 29-30.	Tordaszentlászló - Torda-hasadék - Torda	Györke Márton	4	82
18	III. 30.	Solyómkő - Magyarfodorháza	Snjaric Franjo	2	70
19	IV. 13.	Hója - Angyal-kút - Szent Pál-tető	Györke Márton	8	30
20	IV. 13.	Dezmér - Kolozsokara - Pata	Snjaric Franjo	3	40
21	IV. 19-24	Alsójára - Runk - Szolcsavai buvó patak	Bacó Albert	3	165
22	IV. 20-24.	Borév - Torockó - T. Szent György - Mészkö	Györke Márton	8	80
23	IV. 23.	Bükkerdő - Majláth-kút	Haltrich Árpád	12	15
24	IV. 23.	Hidegszamosvölgy - Rekető	Radó József	9	80
25	IV. 20-23.	Sztána - Nagypetri - Kispetri	Snjaric Franjo	4	20
26	IV. 22-23.	Magyarléta - Géczi-vár	Szabó István	4	58
27	IV. 27.	Szent János-kút - Majláth-kút - Bercsényiház	Orosz Endre	16	25
28	V. 1.	Gorbóvölgy - E. K. E. forrás - Kismagura	György Erzsike	12	30
29	V. 4.	Torda - Szind - Torda-hasadék - Szelistye	Orosz Endre	6	40
30	V. 7.	Mikes - Indal - Magyar Peterd - Torda-h.	Snjaric Franjo	7	40
31	V. 4.	Plecska-völgy - Szent János-kút	Györke Márton	13	15
32	V. 10-11.	Hideghavas - Dobrin-Rekető - Hidegszamos	Dr. Logothetti O.	12	80
33	V. 10-11.	Géczi-vár - Alsó Jára - Borév - Tordai-h.	Bindea Miklós	6	85
34	V. 10-11.	Székelykő - Torockószentgyörgyi vár - Kőköz	Györke M. és Nagy I.	20	15
35	V. 21.	Bükkerdő - Szelicse - Magyarfenes	Snjaric Franjo	3	34
36	V. 21.	Bercsényi-ház - Szent János-kút	Dr. Logothetti O.	6	16
37	V. 25.	Melegsamos - Marisel - Hidegszamos	Györke Márton	6	78
38	V. 25.	Magyarléta - Géczi-vár és környéke	Nagy Ilonka	12	58
39	V. 25.	Tordaszentlászló és Géczi-vár	Jakab István	23	15
40	V. 29.	Erzsébet-forrás - Szt. János-kút - Papp-völgy	Györke Márton	28	16
41	VI. 1.	Torda város megtekintése	Bindea Miklós	7	60
42	VI. 8-9.	Jád-völgy - Meziádi csepkőbarlang	Nemes Gyula	27	20
43	VI. 8-9.	Runki szoros - Nagyoklos - Borév - Torockó	Bogyó Lajos	22	50
44	VI. 8.	Nagyenyed - Remetei szikla-szoros - Pilis	Haltrich Árpád	10	27
45	VI. 8-9.	Gyilkos-tó - Békás-szoros	Major Ilonka	4	20
46	VI. 10-11.	Bánfiyhunyad - Zentelke - Kalotasztkir. vid.	Györke Márton	3	25
47	VI. 15.	Kolozsi sósfürdő	Urbánszki István	14	15
48	VI. 15.	Dragánvölgy - Crecsuny - Csiripa	Györke M., Becke L.	20	17
49	VI. 15.	Bükkerdő - Bercsényi turistaház	Merza Gyula	6	6
50	VI. 22.	Hidegszamos - Rekető	Bogyó L. és Orosz E.	75	40

Hódolati felirat. Az E. K. E. elnöksége II. Károly király Ófelségét trónralépése alkalmából, mint sportférfit, természetbarátot és a néprajzi tudományok maecenását az Egyesület és a Kárpát-Muzeum nevében hódoló felirattal üdvözölte. A cabinetirodától erre dr. gr. Logothetti Orestt elnök címére az alábbi távirat érkezett, melynek magyar fordítása a következő: „Ő Felsége a király melegen köszöni az Egyesület nevében kifejezett hűségi érzelmeit és jókívánságait. Ő Felsége magántitkára: C. Dimitrescu.”

Tisztelgés. Egyesületünk képviseletében dr. gr. Logothetti Orestt elnök, Orosz Endre főtitkár és Snjaric Franjo könyvtáros tisztelgő látogatást tettek dr. Miháli Tivadar polgármesternél, aki előzékeny szíveséggel fogadta küldöttségünket, mint az új tisztikar képviselőit és jóakaratólag buzdított városunk idegenforgalmának fejlesztése érdekében kifejtett munkánk folytatására.

Hivatalos órák. Egyesületünk Mátyásházi irodájában hivatalos órák szerdán és szombaton d. u. 6—8 óra között lesznek, midőn könyvtári, muzeumi, turista-sági és fürdőügyekben rendelkezésére állunk az érdeklődőknek.

A Kárpát-Múzeum vasárnap d. u. kivételével nyitva van minden nap d. e. 9—1 és d. u. 3—5 óra között, mely időben látogatók megtekinthetik úgy a táj- és néprajzi, valamint az 1848—49-iki szabadságharci ereklyemúzeum gyűjteményeit is.

Tagjaink figyelmét felhívjuk a Kárpát-Muzeum gyűjteményeinek látogatására a melyek a f. évi tagsági jegy felmutatása ellenében naponként ingyen tekinthetők meg.

Az E. K. E. közgyűlési vacsorája. Az E. K. E. f. évi április hó 6-án megtartott közgyűlését követőleg egyesületünk főpénztárosa **Nemes Gyula**, jól sikerült estélyt rendezett április hó 10-én a „Kolozsvári Nemzeti Casino” nagytermében, melyen a meghívottakkal együtt negyvenen vettek részt. Jelen voltak a Casino vezetősége, az E. K. E. régi és az új tisztikara, valamint számos egyesületi tag és vendégek. Az első felköszöntőt dr. Jelen Gyula egyesületi tag, Casino elnök, mint házigazda mondotta; méltatta az E. K. E. régi vezetőségének érdemeit, kitarló munkáját, melyet eddig végzett; az új tisztikar tagjait pedig kitarlásra buzdítja, kifejezván azon óhaját, hogy az egyesületnek vezetése új és erős kezekbe lett leve, kiknek tevékenységétől sok szépet lehet várni. Dr. Jelen Gyula üdvözlő szavait dr. K. Szádeczky Gyula egyetemi tanár, az E. K. E. volt elnöke s mostantól kezdve II. elnök, köszönő szavai követte. Merza Gyula az egyesületnek távol levő hölgy tagjait élteti s üríti poharát azok egészségére. Végül dr. Tompa Kamil egyesületi alelnök, Casino választmányi tag a kirándulásokat nagyon kedvelő vérbeli turista mondott humoros beszédet, rámutatván szavaival arra, hogy itten e társaságban sok altruista érzelmű urat lát, de azt is látja, hogy ezeken kívül sok állturista is van jelen, kik a turistaságot csak itt a városban és nem a zöld mezőben gyakorolják. Amidőn egészségükre üríti poharát, buzdítja őket legyenek az egyesületnek a kirándulásokon részt vevő rendes turistái s álljanak az egyesület zászlaja alá. A társaság jó hangulatban éjfél utánig volt csaknem együtt, az ott mardottak pedig hajnali 3 óráig töltötték el kellemesen ezen estélyt, amely a jelen voltak részére kedves emlék maradt.

Turista szerencsétlenség. Megrázó szerencsétlenségnek esett áldozatul a nagyváradi Gójdú-lieum magyar tagozatának egy 7-ik osztályos növendéke. A magyar szekció római katolikus növendékei V. 21-én Csillag Nándor hitmanár és egy segédlelkész vezetésével a révi Zichy-barlanghoz rándultak ki, m. n. e. százán. Egyrésztük hajnalban, másik részük reggel 8-kor indult teherautókon. A diákok 15-ös turnusokban mentek be a barlangba, a kúntvárokhoz addig a vizesés feletti területen áldogáltak. A sziklafal alatt állott Nagy József 17 éves.

VII-ik osztályos tanuló, amikor a magasból 2 drb, emberfej nagyságú kő zuhant le s ezek egyike Nagy Józsefnek a fejét és a nyakszirtjét találta. A szerencsétlen fiú jajszó nélkül előrebukott és többé megse mozdult. Természetesen ezután a kirándulásnak is vége szakadt. A lezuhanó kődarabok megmozdulásának okai pásztorfiúk, legelésző állatok, kutyák, rókák, sőt szélrohamok is lehetnek s ilyen esetekben természetesen kiszámíthatatlanok a végzet útjai. Turisták részére az a tanulság ebből, hogy az olyan magas sziklafalás helyeken, minők a Tordahasadék, túri hasadék, Kőköz, a Székelykő, a runki és pányiki szoros, az oncsászhai és meziádi barlang, stb. a magasból történő legkisebb kőgurulás esetén fokozott figyelemmel vigyázzanak és a lehetőség szerint közvetlen a sziklafal tövébe húzódnak.

E. K. E. fényképészeti szakosztály. Az E. K. E. vezetősége figyelembe véve azon körülményt, hogy tagjai között jelenleg is igen sokan vannak amatőr fényképészek, akik ezen a téren eddig is lelkesen munkálkodtak, elhatározta egy fotószakosztály megalakítását a turistasággal szoros összefüggésben álló fényképezés nemes sportjának intenzívebb fejlesztésére. Ezen új szakosztály részére a vezetőségnek városunk olyan számottevő szaktekintélyeinek támogatását sikerült megnyernie, akik személyes munkálkodásuk és a körükjü csoportosuló fejlett technikájú amatőr gárda bevonásával, teljes garanciát nyújtanak az új szakosztály szép fejlődéséhez.

A fotografálás szakszerű fejlesztése érdekében az új szakosztály díjmentesen fotó-tanfolyamot fog rendezni, amelynek keretében úgy elméletileg, mint gyakorlatilag ismerteti a fényképezés minden kérdését, hogy ezáltal az érdeklődő tagok fényképészeti ismereteit minél magasabb fokra és művészi irányok felé fejleszthesse. A szakosztály megalakulásával párhuzamosan a vezetőség az E. K. E. hivatalos lapjában állandó fotó-rovatot nyit, amelyben hasznos és érdekes közlemények fognak megjelenni a folytonos fejlődésben lévő fototechnikai kérdésekről, újdonságokról, különféle eljárásokról és gyakorlati értéku apróságokról. Az amatőrök tömörítése mellett egyik legszebb célja az új szakosztálynak a fotóművészeti kiállítások rendezése, mert a nemes verseny a leghatásosabb eszköz az egyén művészi törekvéseinek és esztétikai érzékének fejlesztésére.

Felhívjuk tehát városunk amatőr fényképészeit, hogy a szép és nemes cél támogatására minél számosabban tömörüljenek az érdekeiket szolgáló új fotószakosztályba, mert csak az egyesült erő képes szépet és maradandó értékeket alkotni!

Csereviszony létesítése végett felkérjük a turista, természettudományi, földrajzi, néprajzi és történelmi folyóiratok szerkesztősegeit, hogy lapjaikat könyvtárunk részére az „Erdély” ellenében nekünk megküldeni szivesek legyenek.

Kérelem. Tisztelettel kérjük mindazokat a t. Tagtársainkat, a kik tagdíjait még nem fizették be, hogy azt egyesületünk pénzárába mielőbb küldjék be, mert nemcsak az „Erdély” folyóiratunk pontos megjelenése, hanem munkaprogrammunk többi pontjainak megvalósítása is csak akkor lesz lehetséges, ha tagjaink ebbeli kötelességeiket pontosan teljesítik.

Gyalogos és kerékpáros versenyek. Gyalogos és kerékpáros tagjainknak figyelmébe ajánljuk az év folyamán rendezendő kerékpáros és gyalogos versenyeket, melyeken minden egyesületnek az F. S. S. R.-nél leigazolt tagjai résztvehetnek. Felhívjuk a résztvenni szándékozó tagjainkat, hogy 3 drb. fényképet, személyi adataikat irodánkba adják be és a nyertesek részére kitűzött és ünnepélyesen átnyújtandó szép érmek kiérdemlésére szorgalmas tréninggel készüljenek.

Kérdések és Feleletek. Turistaság, kerékpár, néprajzi és fürdő ügyekben állandó rovatot nyitunk folyóiratunkban, melyben az érdeklődők a szükséges tudnivalók tekintetében kérdéseket intézhetnek hozzánk s ezekre lapunk következő számában válaszolunk.

**Turista
felszerelések
Vadászati
és halászati
kellékek
Téli- és nyári
sport áruk
nagy raktára**

Nicolae Roșca

Str. Regina Maria (v. Deák Ferenc-u.) 3.

Az „Erdély” értékes régi évfolyamai megszerezhetők kötetenként tagoknak 40, nem tagoknak 50 Leiért; ugyancsak Goró Lajos rajzai után készült, — a Gyilkostól és a Remetei sziklaszorost ábrázoló nagy alakú színes műlapok — darabonként 20 L. árban, valamint képes levelező-lapok részint eredeti fénykép-felvételekben, részint reprodukciókban: a Mátyásház, a rajta levő emléktábla, muzeumi gyűjtemények képe, a Torda és Túri hasadék, Győröffy szökettető, a Beresényi turistaház, Nagykőhavas, Rév vidéke, Déva vára, a legszebb erdélyi gyopár stb. kaphatók az egyesületi irodában.

Turista jelvények. Az E. K. E.-nek gyopárdíszes csinos jelvényei, hasonló kerékpár zászlócskák és arcképes turista igazolványok a tagok részére hivatalos időben az irodában kaphatók. Kirándulások alkalmával az egyesületi jelvények viselését kérjük.

A Beresényi turistaház látogatóit tisztelettel kéri a turistaház gondnoksága, hogy tetszésszerinti belépődíjakat az ottan felfektetett vendégekönyvbe mindenkor sajátkezüleg bevezetni szívesek legyenek.

Helyreigazítás. Az 1930 április 6 án tartott közgyűlés elnöki megnyitójának szövegében azon tévedés történt, hogy az elnök által megállapított eredeti szöveg helyett egy tervezet került a nyomtatásba, ami különben az egyesület érdekeivel nem ellenkezett. Viszont a közgyűlési jegyzőkönyvbe, mint hiteles okmányba a dr. Szádeczky Gyula által fogalmazott szöveg vétetett fel.

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Részvénytárs. Cluj-Kolozsvár, Brassai-u. 5.

Hazai és valódi angol szövetek,
mindennemű vásznak
turista ruhaanyagok

legolcsóbb beszerzési
forrása

Zauderer S.

**cég, Cluj-Kolozsvár,
Deák Ferenc-u. 40.**

Sportclubok, turistaegyesületek
részére jelvények, zászlók
legszebben leg-
olcsóbban

Héjjánál

készülnek.

Cluj-Kolozsvár,
Str. Iuliu Man'u (v. Szentegyház-u.) 8.

* Megkeresésre mintát küld.

Sárga Kristóf Utódai

fehérmű, vászon, turista
ingre és ruhára való erős
anyagok valamint haris-
nyák és lábszárak.

E. K. E. tagoknak
5% engedmény.

Cluj-Kolozsvár
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 3.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KLISEKET

IRODALMI MŰVEKHEZ
ÁRJEGYZÉKEKHEZ
PROSPEKTUSOKHOZ ÉS
MINDENFÉLE
NYOMDAI MUNKÁHOZ

**JUTÁNYOSAN
GYORSAN**

KÉSZIT A

MINERVA R.T.

SOKSZOROSÍTÓ OSZTÁLYA

CLUJ-KOLOZSVÁR

TELEFON 6-87

MINERVA r.t.
kiadásában meg-
jelent turista
könyvek:

Dr. Kröszler: Erdélyi
turista kalauz. Lei 40.

Dr. Tulogy J.: Cser-
készek és turisták
könyve. Lei 80.

Megrendelhetők a
MINERVA
könyvesboltjában Cluj-
Kolozsvár, Str. Reg. Maria
(Deák Ferenc ucca) Nr. 1.

Erdélyi Bank és Takarékpénztár R.-T.

Cluj-Kolozsvár.

Saját tőkési Lei 125.000.000

Fiókok:

Arad, Braşov, Careii, Oradea,
Sibiu, Timişoara,
Târgu-Mureş,
Turda.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával.

KATZ és FIA

sport-
és turista ruhái
a legjobbak!

Cluj-Kolozsvár, Fötér 10.

Otthon pensio Brátka

A Körös egy szigetén gyönyörű
10 holdas fenyves park köz-
zepén. Teljes ellátás napi öt-
szöri étkezés 200 Lei. Ki-
tűnő homokos strand,
tenniszpálya, gyer-
mek-üdülő
telep.

E. K. E. tagoknak árkedvezmény.

BCU Cluj / Central University Library Cluj